

»FOR EN KLASSELINJE I FOLKEKVINDEBEVÆGELSEN«

MARXISMEN, MARIATEGUI OG KVINDEBEVÆGELSEN

CENTRALKOMITE
PERUS KOMMUNISTISKE PARTI
1975

Anden udgave: april 1975

På dansk ved:
KOMMUNISTISK BIBLIOTEK
Marts 2024

Dog, kapitel I, afsnit 3 ved:
VENSKABSFORBUNDET DANMARK-PERUS
FOLKEREPUBLIK UNDER DANNEELSE
Marts 2000

INDHOLD

I. KVINDESPØRGSMÅLET OG MARXISMEN	2
1. Teorien om kvindens »underlegne kvindelige natur«	2
2. Udviklingen af kapitalismen og kvindebevægelsen	3
3. Marxismen og frigørelsen af kvinden.....	5
II. KVINDESPØRGSMÅLET HOS MARIATEGUI.....	15
1. Kvindens stilling.....	17
2. Kvindekampens historiske baggrund	19
3. Kvindebevægelsen	20
4. Frigørelse af kvinden	22
III. UDVIKL KVINDEBEVÆGELSEN VED AT FØLGE MARIATEGUI.....	22
1. Mariáteguis gyldighed.....	22
2. Genoptag Mariáteguis vej.....	25

MARXISMEN, MARIATEGUI OG KVINDEBEVÆGELSEN

I. KVINDESPØRGSMÅLET OG MARXISMEN

Kvindespørgsmålet er et vigtigt spørgsmål for folkets kamp. Og dets betydning er større i dag, fordi aktioner rettet mod mobiliseringen af kvinder intensiveres; nødvendig og frugtbar mobilisering fra arbejderklassens synspunkt og til tjeneste for folkemasserne, men som fremmet af og til tjeneste for de udbytende klasser, virker som et element, der opdeler og hævner folkets kamp.

I denne nye periode med politisering af kvindemasserne som vi i dag udvikler, med sin basis i en større økonomisk deltagelse hos kvinderne i landet, er det uundværligt at give alvorlig opmærksomhed til kvindespørgsmålet hvad angår studium og undersøgelse, politisk inkorporering og konsekvent organisationsarbejde. En opgave som forlanger at tage Mariáteguis tese i betragtning, som lærer os at:

»Kvinder er ligesom mænd, reaktionære, centriste eller revolutionære, derfor kan alle kvinder ikke kæmpe den samme kamp. I menneskets nuværende panorama adskiller klassen individerne mere end kønnet.«

Således forlanger behovet for at forstå kvindespørgsmålet videnskabeligt fra begyndelsen, at man ubestrideligt tager udgangspunkt i arbejderklassens anskuelse, i marxismen.

1. Teorien om kvindens »underlegne kvindelige natur«

I løbet af århundrederne har de udbytende klasser vedligeholdt og påtvunget pseudo-teorien om den »underlegne kvindelige natur«, som har tjent til at retfærdiggøre undertrykkelsen som kvinder oplever i samfund, hvor udbytningen fortsætter med at findes.

Således, den jødiske mands bøn: »Gud være lovet, vor Herre og Herre af alle verdenerne, for ikke at have gjort mig til kvinde« og de jødiske kvinders overensstemmende bøn: »Herren være lovet, som har skabt mig efter sin vilje«, udtrykker tydeligt den foragt, oldtidens verden havde over for kvindens stilling. Disse opfattelser dominerede også i det græske slavesamfund; den berømte Pythagoras sagde: »Et godt princip har skabt orden, lys og manden, og et dårligt princip har skabt kaos, mørke og kvinden.«; og endda den store filosof Aristoteles udtalte: »Kvinden er kvindelig på grund af en vis kvalitativ mangel.« og »Kvindens karakter lider under en naturlig defekt.«

Disse tilgange gik ind i den sidste periode med det romerske slavesamfund og til Middelalderen, hvor kristne tænkere fremhævede foragten over for kvinden, som tillagde hende at være kilden til synd og helvedes forværelse. Tertulian påstod: »Kvinde, du er Djævelens port. Du har overtalt ham, som Djævelen ikke vovede at angribe åbent. På grund af dig måtte Guds søn dø; du burde altid gå ikklædt sorg og klude.«; og Augustin af Hipona: »Kvinden er et bæst, som hverken er fast eller stabilt.« Mens disse fordømte, faldt dommen fra andre over kvindens underlegenhed og underkastelse; således prædikede Apostlen Paulus: »Manden blev ikke gjort af kvinden, men kvinden af manden.; og manden blev ikke skabt til kvinden, men kvinden for manden« og »Ligesom Kirken er underlagt Kristus, lad da kvinden i alle henseender være underlagt sin husbond.« Og hundreder af år senere, i det 13. århundrede, fulgte Thomas Aquinas dette med lignende prædiken: »Manden er kvindens overhovedet, ligesom Kristus er mandens overhoved.« og »Det er en kendsgerning, at kvinden er dømt til at leve under mandens myndighed og at hun ingen myndighed har alene.«

Forståelsen af kvindens stilling skred ikke meget frem med kapitalismens udvikling, for selvom Condorcet påpegede dens sociale rod da han sagde: »Det er blevet sagt, at kvinder ... mangler en retfærdighedssans, og at de adlød deres følelser frem for deres fornuft ... så er den forskel

blevet skabt af uddannelse og samfundsmæssig væren, ikke af naturen.« og den store materialist Diderot skrev: »Jeg sørger for jer kvinder.« og »I alle vaner er lovens ondskab blevet forenet med naturens ondskab imod kvinderne. De er blevet behandlet som tåber.«; insisterede Rousseau, den franske revolutions fremskredne ideolog: »Enhver uddannelse af kvinder må forholde sig til uddannelsen af mænd ... Kvinden skal underkaste sig manden og udholde hans uret.« Dette borgerlige standpunkt bæres videre til imperialismens tidsalder, og bliver mere og mere reaktionær; samtidig gentager de kristne standpunkter gamle teser, der blev sanktioneret gennem Johannes XXIII: »Gud og naturen har givet kvinderne forskellige pligter, som fuldender og komplementerer de pligter, der er givet mændene.«

Således ser vi, hvordan de udbytende klasser gennem tiden har prædikeret om den »underlegne kvindelige natur«. Ved at nærme sig med idealistiske begreber har de gentaget eksistensen af en »kvindelig natur«, som er uafhængig af sociale betingelser, som er intet andet en del af den anti-videnskabelige tese om »menneskelig natur«; men denne såkaldte »kvindelige natur«, et evigt og ufravigeligt væsen, kaldes også »underlegen« for at vise, at kvindernes stilling og deres undertrykkelse og umyndiggørelse følger af deres »naturlige underlegenhed i forhold til manden«. Med denne pseudo-teori regner man med at vedligeholde og »retfærdiggøre« underkastelsen af kvinder.

Endelig er det belejligt at påpege, at selv en fremtrædende materialistisk tænker som Demokrit havde fordomme over for kvinder (»En kvinde, der kender til logik — dét er noget frygteligt.«; »Det er langt mere sandsynligt for kvinden end manden at have onde tanker.«). Og at forsvaret af kvinden baserer sig på metafysiske eller religiøse argumenter (Eva betyder liv og Adam betyder jord; da hun blev skabt efter manden, var kvinden mere fuldendt end han). Selv borgerskabet, da det var en revolutionær klasse, kunne kun forestille sig kvinder i forhold til mænd, ikke som uafhængige væsener.

2. Udviklingen af kapitalismen og kvindebevægelsen

Kapitalismens udvikling inddrager kvinder i arbejde, hvilket giver grundlag og betingelser til at udvikle sig; således, med deres inddragelse i produktionsprocessen, vil kvinder have muligheden for mere direkte at gå ind i klassekampen og i kamphandlinger. Kapitalismen udførte de borgerlige revolutioner, og i denne smeltedigel gik de kvindelige masser, især arbejderkvinderne, fremad.

Den franske revolution: den mest fremskredne af disse, som borgerskabet førte, var en stor næring til kvindelig handling. Kvinder mobiliserede sammen med masserne og udviklede revolutionære aktioner, de deltog i politiske klubber; I disse kampe organiserede de et »Samfund af revolutionære og republikanske kvinder« og gennem Olympia de Gouges forlangte de i 1789 en »Deklaration om kvindens rettigheder« og skabte aviser som »Den Utålmodige« for at forlange forbedringer i sin stilling. I den revolutionære proces' udvikling vandt kvinderne undertrykkelsen af førstefødselsretten¹ og afskaffelsen af mandens privilegier, og de opnåede også lige arverettigheder som mænd og retten til skilsmisse. Deres kampvillige deltagelse bar nogen frugt.

Men så snart det store revolutionære skub ophørte, blev kvinder nægtet adgang til politiske klubber, deres politisering blev undertrykt og de så sig selv få skylden og blev opfordret til at gå hjem, de fik at vide: »Siden hvornår har kvinder haft lov til at give afkald på deres køn og blive mænd? Naturen har fortalt kvinden: vær kvinde. Dine pligter er at passe børn, holde husorden og moderskabets forskellige bekymringer.« Endnu mere, med den borgerlige reorganisering indledt af Napoleon, med *Code Civil*, vendte en gift kvinde tilbage til at være underlagt sin mand både personligt og ejendomsmæssigt; faderskabsundersøgelser nægtedes; gifte kvinder, som

¹ Førstefødselsretten: den ældste søns enearveret

prostituerede, mister deres borgerrettigheder; de nægtes skilsmisse og retten til at overhænde ejendom.

I den franske revolution kan vi allerede se tydeligt, hvordan kvindernes fremskridt og tilbageslag er forbundet til folkets og revolutionens fremskridt og tilbageslag. Dette er en vigtig lektion: Identiteten mellem kvindebevægelsens og folkekampens interesser, den førstnævnte en del af den sidstnævnte.

Denne borgerlige revolution viser også, hvordan opfattelserne af kvinder følger en proces lignende den politiske proces; så snart det revolutionære opsving blev bekæmpet og stoppet, genopstod reaktionære opfattelser af kvinder. Bonald mente: »Manden er til kvinden, hvad kvinden er til barnet.«; Comte, anset som »sociologiens fader«, fremsatte at kvindelighed er en slags fortsat barndom og at denne biologiske barndom udtrykkes som intellektuel svaghed; Balzac skrev: »Kvindernes skæbne og eneste ære er at få mændenes hjerter til at banke. Kvinden er ejendom, hun opnås ved kontrakt, en løsøre², fordi besiddelsen er en titel værd; for at sige det ordentligt, er kvinden blot et anneks til manden.« Al denne reaktionære ideologi sammenfattes i følgende ord af Napoleon: »Naturen ønskede at kvinderne skulle være vores slaver ... De er vores ejendom ...; kvinden er blot en maskine til at producere børn.«; for denne karakter skulle det kvindelige liv rette sig efter: »Køkken, kirke, børn.«, en parole som Hitler fastholdte i dette århundrede.

Den franske revolution rejste sine tre principper om frihed, lighed og broderskab og lovede retfærdighed og at møde folkets krav. Meget snart viste den sine grænser og at dens principfaste deklamationer kun var formelle deklamationer, samtidig med at deres klasseinteresser stods i modsætning til massernes; elendighed, sult og uretfærdighed vedblev at herske, nu i ny form. Utopisterne kastede sig imod en sådan tingenes orden med en skarp og nedrivende kritik, selvom de på grund af historiske betingelser ikke kunne nå ondskabens rod. Utopiske socialister fordømte også kvindens stilling under kapitalismen. Fourier, som repræsenterede dette standpunkt, påpegede: »Skiftet i historisk tidsalder kan altid bestemmes ud fra kvindernes fremskridt ... graden af kvindens frigørelse udgør den naturlige vej for almindelig frigørelse.«

Over for denne store påstand er det værd at modsætte anarkisten Proudhons tænkning om kvinder, og at tage hans opfattelser i betragtning når der i dag gøres forsøg på at udbrede anarkisme i alle fire verdenshjørner, ved at fremsætte den som et eksempel på revolutionært fremsyn og handling. Proudhon fastholdt, at kvinden var manden underlegen fysisk, intellektuelt og moralsk, og at kvinder fremsat som helhed numerisk har en værdi, der svarer til 8/27 af manden. Så for denne ridder er en kvinde mindre end en tredjedel så meget værd som en mand; hvilket kun er et udtryk for den småborgerlige tænkning hos dens ophavsmands, en fælles rod for al anarkisme.

I hele det 19. århundrede fortsatte kvinderne, med deres stigende inddragelse i produktionsprocessen, med at udvikle deres kamp for sine egne krav, ved at gå ind i fagforeningsbevægelsen og proletariats revolutionære bevægelse. Et eksempel på denne deltagelse var Luisa Michel, en kæmper under Pariserkommunen af 1871. Men kvindebevægelsen i almindelighed rettede sig efter kampen for at opnå kvinders valgret, efter den forkerte idé, at ved at opnå stemmer og parlamentariske stillinger ville stadfæste deres rettigheder; således blev feministiske aktioner kanaliseret i retning af parlamentarisk kretinisme. Imidlertid er det godt at huske på, at stemmeretten ikke blev opnået gratis, men at kvinder i det sidste århundrede og i begyndelsen af dette århundrede kæmpede åbent og beslutsomt for at opnå den. Kampen for den kvindelige stemmeret og dens opnåelse viser endnu engang, at selvom denne var en erobring, er den ikke et middel, der kan sikre en ægte forandring af kvindernes stilling.

Det 20. århundrede betyder en større udvikling af kvindelig økonomiske handling, der er en enorm stigning i mængden af kvindelige arbejdere og kvindelige ansatte, foruden store flokke

² Løsøre: Ejendom der ikke er fast ejendom

af fagfolk; kvinder går ind i alle aktivitetsfelter. I denne proces har verdenskrigene stor betydning, fordi de inddragede millioner af kvinder i økonomien som erstatning for mændene, der blev mobiliseret til fronten. Alt dette driver mobiliseringen, organiseringen og politiseringen af kvinder frem; og fra 1950'erne begynder kvindekampen igen med større kraft, hvilket blev forøget i 1960'erne og har store perspektiver for fremtiden.

Som konklusion lægger kapitalismen, gennem den økonomiske inkorporering af kvinder, grundlaget for deres rejsning af krav; men kapitalismen er kun i stand til at give formel juridisk lighed til kvinder; den kan på ingen måde frigøre dem; dette er blevet bevist gennem bourgeisiets historie, en klasse som selv i sin mest fremskredne revolution, den franske revolution i det 18. århundrede, ikke kunne gå yderligere end en udelukkende formel deklaration af rettigheder. Senere påviser den senere udvikling af de borgerlige revolutionære processer og det 20. århundrede, at ikke alene er borgerskabet ude af stand til at frigøre kvindemasserne, men med imperialismens udvikling bliver det borgerlige begreb angående kvindens stilling mere reaktionært med tiden, og bekræfter faktisk den sociale, økonomiske, politiske og ideologiske undertrykkelse af kvinder, selvom den forklædes og males på utallige forskellige måder.

3. Marxismen og frigørelsen af kvinden

Marxismen, arbejderklassens verdensanskuelse, forstår mennesket som en helhed af historisk omskiftelige sociale forhold, der forandrer sig i takt med den sociale udvikling. Derfor er marxismen fuldstændig imod tesen om »den menneskelige natur« som en evig sandhed, der er uforanderlig og sat uden for de sociale forhold, det er et idealistisk og reaktionært standpunkt. Det marxistiske standpunkt er også ensbetydende med overvindelsen af den mekaniske materialisme (de gamle materialister fra før Marx og Engels), der var ude af stand til at forstå menneskets historiske sociale karakter som omformer af virkeligheden, og bevidstløst faldt i metafysiske eller spirituelle verdensanskuelser, som det var tilfældet med Feuerbach³.

Eftersom marxismen opfatter mennesket som en konkret virkelighed, historisk frembragt af samfundet, accepterer den heller ikke tesen om »den kvindelige natur«, for denne er ikke andet end et tillæg til den såkaldt »menneskelige natur«, og derfor en gentagelse af at kvinden er en evig og uforanderlig natur; med den forværring, som vi har set, at idealismen og reaktionen med »kvindelig natur« forstår en »mangelfuld og underlegen natur« i forhold til manden.

For marxismen er kvinden såvel som manden, ikke andet end en helhed af historisk formede sociale forhold og som ændres i takt med samfundets variationer i dets udviklingsproces; kvinden er derfor et socialt produkt og hendes omformning kræver samfundets omformning.

Når marxismen anskuer kvindespørgsmålet gør den det derfor ud fra et materialistisk og dialektisk standpunkt, ud fra en videnskabelig verdensanskuelse der muliggør en komplet forståelse. I studiet, undersøgelsen og forståelsen af kvinden og hendes stilling, behandler marxismen kvindespørgsmålet i forhold til ejendommen, familien og staten, eftersom at i historiens proces, er kvindens stilling og hendes plads i historien tæt forbundet til disse tre spørgsmål.

Et ekstraordinært eksempel på den konkrete analyse af kvindespørgsmålet ud fra disse synspunkter, har vi i »Familien, privatejendommens og statens oprindelse« af F. Engels, der ved at påpege erstatningen af moderretten med faderretten som indledning til kvindens underkuelse, skrev:

»I samme forhold, som rigdommene forøgedes, gav de altså på den ene side manden en vigtigere stilling i familien end kvinden og fremkaldte på den anden side en tilskyndelse til at benytte denne styrkede stilling til at omstøde den hævdvundne arvefølge i børnenes favør... Thi denne revolution — en af de mest afgørende, som menneskene har oplevet — behøvede ikke at berøre

³ Ludwig Feuerbach (1804-72): tysk materialistisk filosof, blev kritiseret af Marx i Teser om Feuerbach.

ét eneste af de levende medlemmer af en gens⁴. Alle dens medlemmer kunne blive ved at være, hvad de havde været hele tiden; det var tilstrækkeligt at tage den enkle beslutning, at for fremtiden skulle de mandlige medlemmers efterkommere forblive i gensen, mens efterkommerne af de kvindelige medlemmer skulle udelukkes, idet de overgik til deres faders gens. Dermed var afstammingsberegningen i kvindelig linje og arveretten efter moderen omstødt, den mandlige afstammingslinje og arveretten efter faderen oprettet. Hvorledes denne revolution er gået for sig hos kulturfolkene og hvornår, det ved vi intet om. Den falder helt og holdent i den forhistoriske tid... Moderrettens omstyrtelse var **KVINDEKØNNETS VERDENSHISTORISKE NEDERLAG**. Manden tog styret også i hjemmet, kvinden blev nedværdiget, kuert, gjort til en slave af hans lyster og til et rent og skært redskab til børneavl.«
(*Fremhævingen er vor.*)

Dette afsnit af Engels fastsætter marxismens grundlæggende tese om kvindespørgsmålet: Kvindens stilling baserer sig på ejendomsforholdene, på den form for ejendom der udøves over produktionsmidlerne og i de produktionsforhold der rejser sig oven på disse. Denne marxistiske tese er overordentlig vigtig, fordi den fastsætter at den undertrykkelse der knytter sig til kvindens stilling har sin rod i dannelsen, opkomsten og udviklingen af ejendomsretten til produktionsmidlerne, og derfor er hendes frigørelse forbundet til ødelæggelsen af denne ret. Derfor er det absolut nødvendigt for en marxistisk forståelse af kvindespørgsmålet, at gå ud fra denne store tese og i dag mere end nogensinde før når såkaldt revolutionære, og til og med selvudnævnte marxister, påstår at den kvindelige undertrykkelse ikke udspringer fra dannelsen og opkomsten af ejendommen, men slet og ret fra opdelingen af arbejdet i forhold til kønnene, hvilket har tildelt kvinden en mindre vigtig beskæftigelse end mandens og reduceret hende til det huslige virkefelt. Denne forelæggelse er, på trods af hele propagandaen og forsøget på at præsentere den som revolutionær, ikke andet end en erstatning af det marxistiske standpunkt om kvindens frigørelse med borgerlige forelæggelser, der i essensen er nye former for den såkaldt uforanderlige »kvindelige natur«.

Ved at udvikle dette materialistisk dialektiske udgangspunkt, lærte Engels os at den monogame⁵ familie blev indført på denne basis og han siger om denne: »Det var den første familieform, som ikke var grundet på naturlige, men på økonomiske hensyn, nemlig privatejendommens sejr over den oprindelige naturlige fællesejendom.« Og »Således træder enkeltægteskabet på ingen måde ind i historien som en forståelse mellem mand og kvinde, og langt mindre som den højeste form for en sådan, tværtimod. Det viser sig som det ene køns underkuelse af det andet, som proklamation af en modsætning mellem kønnene, som hidtil har været ukendt i hele forhistorien.« (*Familiens... understregningen er vor.*)

Efter at have fastsat at den private ejendom er basis for den monogame familieform, der sanktionerer undertrykkelsen af kvinden, fastslår Engels forbindelsen mellem de tre hovedformer for ægteskab og de tre store stadier af den menneskelige evolution: den vilde tilstand og gruppeægteskab; barbari og parringsægteskab⁶; civilisation og monogami. »Med deres komplementer, ægteskabsbrud og prostitution.« På denne måde udvikler marxismens klassikere tesen om kvindens historisk omskiftelige sociale stilling og plads i samfundet; og påpeger hvorledes kvindens stilling er tæt forbundet med ejendommen, familien og med staten der er det apparat som legalt organiserer disse forhold, og påtvinger og opretholder dem med magt.

Denne videnskabelige forelæggelse, systematiseret af Engels, er et produkt af den marxistiske analyse af kvindens stilling gennem historien, og det mest elementære studie bekræfter fuldt ud nøjagtigheden og gyldigheden af disse forelæggelser, der er grundlæggende og et udgangspunkt for arbejderklassen for forståelsen af kvindespørgsmålet. Lad os gøre en status over historien, der kan tjene til at eksemplificere hvad Engels og klassikerne har fastsat.

⁴ Gens: en blodbeslægtet gruppe inden for en stamme

⁵ Monogami: ægteskab mellem en mand og en kvinde, pardannelse.

⁶ Parringsægteskab: i denne form for ægteskab var flerkoneri tilladt, men det var strengt forbudt for kvinden at være sammen med flere mænd

I det primitive samfund, med en naturlig arbejdsdeling baseret på alder og køn, udfoldede mænd og kvinder deres liv med en spontan lighed og deltagelse af kvinden i den sociale gruppes beslutninger; endvidere var kvinden omgivet af respekt og betænksomhed, en ærbødig og nærmest privilegeret behandling. Da rigdommene begyndte at vokse, hvilket forhøjede mandens position i familien og fremskubbede udskiftningen af moderretten med faderretten, begyndte kvindens degradering til amme og tyende; genklangen af dette nåede helt til Aiskylos, den store græske tragedieforfatter, der i sit værk Eumeniderne skrev: »Det er ikke moderen der skaber det der kaldes hendes søn; hun er blot en amme for det kim der opbevares i hendes indre. Den der skaber er faderen. Kvinden modtager kimen som et fremmed depot og hun opbevarer det for således at behage guderne.«

Således er kvindens stilling i det græske slavesamfund underkuelse, socialt mindreværd og hun er genstand for ringeagt. Om hende blev der sagt: »Slaven har ikke evne til fri tænkning; kvinden har lidt, men den er svag og utilstrækkelig.« (Aristoteles); »Den bedste kvinde er hende, som mændene taler mindst om.« (Perikles); og svaret fra ægtemanden til sin kone, da hun udspørger ham om de offentlige anliggender: »Det er ikke din sag. Ti stille og pas din væv, hvis du ikke vil have stokkeslag.« (Aristofanes, Lysistrate) Hvilken virkelighed udtrykker disse ord? Kvinderne i Grækenland var evigt umyndiggjort: under formynderens magt, om det så var faderen, ægtemanden, ægtemandens arving eller staten, så forløb deres liv under permanent formynderskab. De blev forsynet med en ægteskabsmedgift, for at de kunne have noget at leve af og ikke lide sult, og i nogle tilfælde tillod man skilsmisse. Ellers var de begrænset til husets kvindenværelse, og i samfundet var de under særlige myndigheders kontrol. Kvinden kunne arve hvis der manglede en mandlig efterkommer, i det tilfælde skulle hun gifte sig med den ældste slægtning fra faderens slægt. På den måde arvede hun ikke direkte, men var en viderebringer af arv; alt for at beskytte familieejendommen.

Kvindens stilling i Rom, også et slavesamfund, muliggør en bedre forståelse af hendes stilling som afledt fra ejendommen, familien og staten. Efter Tarquinius' regeringstid og sikringen af den patriarkalske ret, bliver selve kernen i samfundet, den private ejendom og følgelig familien (gens): **Kvinden vil forblive underlagt fædrearven og familien.** Hun forblev udelukket fra alt »mandligt embede«, fra det offentlige liv og hun er en »ringere borger«; hun benægtes ikke direkte arveretten, men er underlagt formynderskab. Om dette punkt sagde Gaius, den romerske jurist: »Formynderskabet er indført i formyndernes egen interesse, for at den kvinde de er retmæssige arvinger af ikke kan unddrage dem deres arv ved at borttestamentere den, eller formindske den ved salg eller gældsstiftelse.« Roden til formynderskabet, fædrearven, der påtvings kvinden, forblev derfor klart udstillet og defineret.

Efter de Tolv Tavler skabte den kendsgerning, at kvinden tilhørte både faderslægten og ægteskabsslægten (også udelukkende for at beskytte ejendommen), konflikter, der var grundlaget for udviklingen af den »legale frigørelse« for de romerske kvinder. Så fremkommer »sine manu⁷« **ægteskabet: hendes ejendele forbliver afhængige af formynderskabet, og hendes mand har kun rettet over hendes person og deler endog denne magt med »faderfamilien«, der beholder en uindskrænket myndighed over sin datter. Der opstår en domstol for familieanliggender, for at løse de uoverensstemmelser der kan opstå mellem faderen og ægtemanden.** På denne måde kan kvinden appellere til sin fader om sine uenigheder med ægtemanden og omvendt: **»Nu er hun ikke længere et enkelt individs sag.«** På dette økonomiske grundlag (selvom hendes andel i arven stadig var under formynderskab), og på striden mellem faderslægten og ægteskabsslægten om kvinden og hendes ejendele, udvikler der sig en større deltagelse af de romerske kvinder i deres samfund, på trods af alle de legale restriktioner: »Atriumet« etableres, det er husets midtpunkt, dér styrer hun slavernes arbejde, leder børnenes uddannelse og påvirker dem indtil en temmelig høj alder. Hun tager del i ægtemandens arbejde og problemer, og betragtes som medejer af hans ejendele. Hun kommer

⁷ Manu: ægtemanden overtager faderens eller slægtningenes rolle som formynder.

til fester, og på gaden viges der for hende, selv af konsul⁸ og liktorer⁹. Den romerske kvindes betydning i sit samfund afspejles i personligheden Cornelia, Grachernes moder.

Med romernes sociale udvikling, fortrænger staten kampen mellem gensne og påtager sig at løse stridighederne om kvinden, skilsmisse, ægteskabsbrud osv., der gik over til at blive prøvet ved offentlige domstole, som afskaffede domstolen for familieanliggender. Senere, under kejserdømmets lovgivning, blev formyndereskabet over kvinden ophævet, som følge af sociale og økonomiske krav. Kvinden fik fastsat sin egen medgift (en særlig fædrearv), der ikke vender tilbage til slægtskabet på mandens side eller tilhører hendes ægtemand; på denne måde fik hun et økonomisk grundlag for sin uafhængighed og udfoldelse. I slutningen af Republikken indrømmede man moderen rettigheder over sine børn, ved at give hende omsorgen i tilfælde af formynderskab eller ved dårlig opførsel fra faderens side.

Under Kejser Markus Aurelius, i år 178, blev der taget et stort skridt i ejendommens og familiens proces: børnene bliver erklæret for arvinge af moderen frem for faderens slægtninge; på denne måde er familien baseret på blodslægtskabets bånd og moderen er ligestillet med faderen overfor børnene. Børnene bliver også anerkendt som børn af kvinden, og udledt af det foregående, arver datteren på lige fod med sine brødre.

Men samtidig med at staten »frigør« kvinden fra familien, underkaster den hende sit formynderskab og indskrænker hendes handlinger. Og samtidig med kvindens sociale opstigning, indledtes der i Rom en anti-kvindelig kampagne, der påberåbte sig kvindens underlegenhed, og for legalt at nedsætte hende påberåbte man sig »kvindekønnets imbecilitet og skrøbelighed«.

I Rom havde kvinden en bedre social stilling end i Grækenland og opnåede respekt og endda stor indflydelse på det sociale liv, som det afspejles i disse ord af Cato: »Overalt hersker mændene over kvinderne, men vi, der hersker over samtlige mænd, vi regeres af vore kvinder.« Den romerske historie har betydelige kvinder der har hævdet sig fra Sabina, gennem Lucretia og Virginia til Cornelia. Kritikken af kvinderne, ikke af kvinder i almindelighed, men af kvinderne på deres egen tid, udvikledes i slutningen af det første og andet århundrede i vor æra; således bebrejder Juvenal dem som: usædelige og frásende, der hengiver sig til mandebeskræftigelser og forgaber sig i jagt og sport.

Det romerske samfund anerkendte nogle rettigheder for kvinden, især retten til ejendom, men det åbnede ikke de civile aktiviteter for dem og endnu mindre de offentlige aktiviteter, som de udviklede »illegalt« og på en begrænset måde; derfor søgte de romerske matroner (»der havde mistet deres gamle hæderlighed«) andre områder hvor de kunne bruge deres energi.

Med slaveriets undergang og udviklingen af feudalismen skal kristendommens indflydelse og de germanske bidrag tages i betragtning, når kvindens situation skal bedømmes. Kristendommen har bidraget ikke så lidt til undertrykkelsen af kvinden. Hos kirkefædrene er der en utvetydig ringeagt for kvinderne, der betragtes som underlegne, slaver for mændene og kilde til ondskab. Til det der allerede er sagt er det tilstrækkeligt at tilføje Sankt Hans Chrysostomus, en hellig fra den katolske kirke: »Af alle vilde dyr er intet farligere end kvinden.« Under denne indflydelse afdæmpes og senere fornægtes fremskridtene i den romerske lovgivning.

De germanske samfund, der var grundlagt på krig, gav kvinden en sekundær stilling på grund af hendes mindre kraft og styrke; alligevel var de respekteret og havde rettigheder der gjorde hende til en associeret med hendes ægtemand. Husk på hvad Tacitus skrev om dette: »Hun deler hans lod i krig og fred, med ham lever hun, med ham dør hun.«

Kristendommen og germanismen havde indflydelse på kvindens stilling under feudalismen. Kvinden befandt sig i en situation af absolut afhængighed af faderen og ægtemanden; på Kong

⁸ Konsuler: romersk embedsmand. Valgtes på centurieforsamlingerne for en et års periode - var romerrigets højeste civile og militære myndighed.

⁹ Liktorer: romerske betjente.

Klodevigs tid »tynger mundium hende hele livet igennem«. Kvinderne udfolder deres liv fuldstændig underlagt feudalherren, selvom hun var beskyttet af lovene, »som mandens ejendom og moder til børnene«; **hendes værd øges med frugtbarheden så hun er 3 gange mere værd end en fri mand**, en værd hun mister når hun ikke længere kan blive mor: **kvinden er en reproduktions livmoder**.

Også under feudalismen kan der, ligesom i Rom, konstateres en evolution i kvindens stilling, i takt med restriktionen af feudalherrerens rettigheder og forøgelsen af den kongelige magt: **mundium går fra feudalherrene til kongen**; mundium bliver en belastning for formynderen, men underlæggelsen under formynderskab fastholdes.

I de krampagtige tider hvor feudalismen blev dannet, er der usikkerhed om kvindens stilling; den offentlige og private suverænitet- og ejendomsret er ikke klart præciseret, kvindens stilling er omskiftelig, forøges og formindskes alt efter de sociale omstændigheder.

Først fornægter man hende de private rettigheder, thi kvinden har ingen offentlige rettigheder. Indtil det 11. århundrede er det styrken og våben der gennemtvinger ordenen og direkte opretholder ejendom: for feudal-juristerne er et len »et jordstykke, man besidder mod at yde militærtjeneste«, og kvinden kunne ikke have feudale rettigheder, da hun ikke kunne forsvare dem med våben og heller ikke gøre militærtjeneste. Da lensvæsenet forandrer sig til at anvende den medfødte fædrenearv (i overensstemmelse med de germanske normer kunne kvinderne også arve), tillader man den kvindelige arvefølge; men dette forbedrer ikke hendes stilling: kvinden behøver en formynder der gør hendes rettigheder gældende, på denne måde er det ægtemanden der leder og har brugsretten til lenet. Kvinden er blot et middel til at overdrage ejendom, ligesom i Grækenland.

Den feudale ejendom er ikke familiær som i Rom, det er den enevældige feudalherres og kvinden tilhører også den enevældige, det er ham der vælger hendes ægtemand. Som det er blevet skrevet »en kvindelig arving betyder et stykke jord og et gods: bejlerne slås om dette bytte, og ofte er den unge kun 12 år eller yngre, når hendes fader eller feudalherre giver hende i gave til en anden baron«. Kvinden har brug for en herre der »beskytter« hende og gør hendes rettigheder gældende; således klagede en hertuginde af Burgund til kongen: »Min husbond er netop død, men hvad gavner sorgen? ... Find mig en tapper mand, jeg har brug for én, der kan forsvare min jord.« På denne måde havde ægtemanden stor ægteskabelig magt over kvinden, som han behandlede hensynsløst, mishandlede og gav lussinger osv. og man forlangte blot at han »afstraffede fornuftigt«, som det i drag kræves i visse lovsamlinger for at irttesætte børn.

Den herskende krigsanskuelse gjorde at middelalder ridderen gav større opmærksomhed til sine heste end til sin ægtefælle og feudalherrene prædikede: »Vé den ridder, der søger en dames råd, når han drager i turnering!«, samtidig irttesatte man kvinderne: »Gå tilbage til jeres maledede, gyldne gemakker, tag plads dér i mørket, spis, drik, broder, farv silke, men bland der ikke i vore anliggender. Det er vor sag at kæmpe med sværdet og stålet og jeres at tie!« Således ringeagtede og tilsidesatte middelalderverdenens feudalherrer sine kvinder.

I det 13. århundrede udviklede der sig en bevægelse af lærde kvinder, det at de forflyttede sig fra syd til nord gav dem prestige; den samme som var forbundet med den høviske¹⁰ kærlighed og epokens intense mariadyrkelse¹¹. Men »selvom høviskheden til en vis grad mildner kvindens kår, er der ikke tale om nogen dybtgående ændring«, som S. de Beauvoir siger i »Det Andet Køn«, en bog hvor man finder rig information om kvindens historie; oplysninger der er brugbare, men selvfølgelig skal forfatterens eksistentiale verdensanskuelse holdes for øje. Eftersom det ikke er ideerne der grundlæggende forandrer kvindens stilling, men de økonomiske grundlag der opretholder ideerne. Da lensvæsenet gik fra at være en ret baseret på militærtjenesten til en økonomisk forpligtelse, generhvervede kvinden sin stilling, eftersom hun

¹⁰ Den høviske kærlighed: særlig kultiveret, ædel og hensynsfuld kærlighed, der hørte til hoffet i en periode af middelalderen

¹¹ Mariadyrkelse: Kirkens dyrkelse af "Jesu mor" som en særlig himmelsk beskytter.

fuldt ud er i stand til at forpligte sig til at betale et pengebeløb; således inddrages feudalherrernes ret til at bestemme over vasallernes giftemål og formynderskabet over kvinden udryddes.

På den måde har kvinden, om hun er ugift eller enke, de samme rettigheder som manden; hvis hun ejer et len bestyrer hun det, opfylder dets administrative funktioner og har befalingen over dets forsvar og deltager i kampene. Men det feudale samfund, som alle andre der er baseret på udbytning, kræver kvindens underkastelse i ægteskabet og ægtemandens magt lever videre: »Ægtemanden er formynder over hustruen«, prædikes der; eller som Beaumanoir sagde: »Når ægteskabet er kommet i stand, er begges ejendom fælleseje, og manden forvalter den.«, således retfærdiggør han det ægteskabelige formynderskab.

I feudalsamfundet, ligesom i andre under udbytternes kontrol, slavesamfundet eller kapitalismen, har det der er blevet sagt om kvindens stilling været gældende og gælder stadig; men det er nødvendigt at fremhæve, at kun i de fattige kvinders stilling, bemærker man en anderledes og mildere situation i forhold til ægtemandens magt; baggrunden for denne situation er, at kvinderne fra de folkelige klasser deltager i økonomien og at der er mangel på store ejendele.

Kapitalismens udvikling fører til feudalismens opløsning, en situation der sætter sine spor på kvindens stilling, som vi allerede har påpeget. Det der skal fremhæves er at i indledningen og udviklingen af småbyerne, deltog kvinden i valg af deputerede til stænderforsamlinger¹², hvilket viser kvindens politiske deltagelse, såvel som der eksisterede rettigheder over familieejendele, thi ægtemanden kunne ikke afhænde fast ejendom uden kvindens samtykke. Imidlertid bremsede enevælde lovgivningen snart disse normer, for at bekæmpe spredningen af dårlige borgerlige eksempler.

Denne historiske redegørelse eksemplificerer Engels' og klassikernes tese, om den sociale oprindelse til kvindens stilling og hendes forhold til ejendommen, familien og staten, den tjener til at forstå tesens nøjagtighed og hjælper til at forstå dens gyldighed med større klarhed. Alt dette fører os til én konklusion, nødvendigheden af med fasthed at tilslutte sig arbejderklassens standpunkter, og anvende dem for at forstå kvindespørgsmålet, og deltage i dets løsning og til uopsætteligt og konstant at gendrive fordrejningerne af de marxistiske teser om dette konkrete spørgsmål; og til at bekæmpe de såkaldt højere udviklinger, der ikke er andet end forsøg på at erstatte den proletariske verdensanskuelse med den borgerlige på denne front, for at desorientere den igangværende kvindebevægelse.

Da der er redegjort for kvindens sociale stilling, og den historiske skitse af hendes udvikling forbundet til ejendommen, familien og staten, resterer der at behandle spørgsmålet om **KVINDENS FRIGØRELSE** ud fra marxismens position.

Marxismen forfægter med rette, at udviklingen af maskinbruget inkorporerer kvinden samt børnene i den produktive proces, hvormed de arme der kan udbyttes bliver mangfoldiggjort, hvilket ødelægger arbejderfamilien og nedbryder kvinden fysisk og sænker hende materielt og moralsk ned i udbytningens elendighed.

Da han analyserede kvinde- og børnearbejdet skrev Karl Marx: »I den udstrækning maskinerne gør muskelkraft overflødig, bliver de et middel til at anvende arbejdere **uden kraftige muskler** eller legemligt umodne, men som på den anden side besidder større smidighed. **Kvinde- og børnearbejde** blev derfor straks sidste skrig, når det gjaldt den **kapitalistiske** anvendelse af maskiner! Dette formidable middel til at erstatte arbejde og arbejdere forvandlede sig dermed straks til et middel til at **forøge antallet af lønarbejdere** ved at underordne alle arbejderfamiliens medlemmer uden hensyn til køn og alder under kapitalens umiddelbare vælde. Tvangsarbejdet for kapitalisten bemægtigede sig ikke blot voldeligt

¹² Deputeret: person der udfører et hverv på et større antals vegne, i dette tilfælde ved stænderforsamlingerne, hvor de forskellige stænder: adel, gejstlighed, borger og bondestanden afgjorde lovgivningsspørgsmål m.m. De to førstnævnte stænder var privilegerede.

barnelegens plads, men også det frie arbejde i hjemmets kreds, der efter sæd og skik blev udført for at tilfredsstille familiens eget behov.«

»**Arbejdskraftens værdi** afhæng ikke blot af den arbejdstid, som er nødvendig til underhold af den enkelte voksne arbejder, men også af den arbejdstid, der kræves til arbejderfamiliens underhold. Idet maskinerne kaster alle medlemmer af arbejderfamilien ud på arbejdsmarkedet, fordeler de værdien af familiefaderens arbejdskraft på hele hans familie. Maskinerne **ned sætter** derfor værdien af hans arbejdskraft... På denne måde udvider maskinerne fra første færd kapitalens hovedudbytningsfelt ved at udvide det **menneskelige udbytningsmateriale** og samtidig med det **udbytningsgraden**.«

»Derved, at det er kvinder og børn, der i overvejende grad bliver føjet til det kombinerede arbejds personale, bryder maskinerne omsider den modstand, de mandlige arbejdere i manufakturterne¹³ endnu var i stand til at yde mod kapitalens despoti.« (*Kapitalen, bind 1.*)

Og fortsættende sin mesterlige analyse, beskriver samme Marx for os, hvordan kapitalismen til og med gør brug af kvindens evner og forpligtelser til sin fordel: »Hr. E., en fabrikant... oplyste mig, at han udelukkende beskæftiger kvinder ved sine maskinvæve... han foretrækker afgjort gifte kvinder, især dem, der har en familie hjemme at forsørge. De er opmærksomme, nemmere at have at gøre med, mere end de kvinder, der er ugifte, og de er tvunget til at anstrenge sig til det yderste for at skaffe sig det nødvendige til livets ophold. På denne måde bliver dyder, kvindesindets særlige dyder fordærvet til kvindens skade — på denne måde bliver alt det, som er mest pligttopfyldende og følsomt i hendes natur gjort til et middel til trældom og lidelse for hende.« (*Note til Kapitalen, bind 1.*)

Men ligesom at kapitalismen med kvindens inkorporering i produktionen udvider sin udbytning, giver den samtidig med denne proces, et reelt materielt grundlag for at kvinden kan kæmpe for at generhverve rettigheder og det er et udgangspunkt for at hun skal kæmpe for sin frigørelse, sådan som Engels lærte os det i *Familiens, privatejendommens og statens oprindelse*:

»**Den første betingelse for kvindens frigørelse** er genindførelsen af hele kvindekønnet i den offentlige industri, og at dette igen kræver, at enkeltfamilien mister den egenskab at være samfundets økonomiske enhed.« (fremhævelsen er vor.)

Tydeligvis ligger kapitalismen, i modstrid med egne fremtidige interesser, grundlaget for kvindens fremtidige frigørelse, ligesom da den udviklede og skabte den klasse der vil tilintetgøre den: proletariatet.

På den anden side fremskubber den økonomiske deltagelse og udviklingen af klassekampen **KVINDENS POLITISERING**. Vi har allerede fremhævet hvordan den franske revolution fremskubbende kvindens politiske og organisatoriske udvikling og hvordan den ved at forene dem, mobilisere dem og få dem til at kæmpe, lagde grunden for kvindebevægelsen. Vi har også set hvordan kvindens krav blev opnået gennem revolutionens fremgang, og hvordan hendes rettigheder blev trådt under fode og erobringer blev bortfejlet, når processen blev bremsset og reaktionariseret. Trods alt det positive som kvindernes inkorporering i den franske revolution førte med sig, er kvindernes politisering alligevel elementær, begrænset og minimal, sammenlignet med det storslåede fremskridt som arbejderklassens politisering af kvinderne medfører. Hvad medfører denne politisering? Når kapitalismen inkorporerer kvinderne i massevis i den økonomiske proces, river man dem væk fra hjemmets fire vægge, for at lokke størstedelen af dem ud i fabrikkens udbytning og forvandle dem til arbejderkvinder. Således hærdes kvinderne og udviklede sig, som en bestanddel af den mest fremskredne og sidste klasse i historien. Kvinden indleder sin radikale politiseringsproces gennem sin inkorporering i den faglige kamp (den store ændring som dette medfører, ser vi konkret i vort fædreland, i den forvandling der er i gang af arbejderkvinderne, bondekvinderne og lærerinderne i Peru, midt i fagforeningskampen). Kvinden kommer frem til mere udviklede organisationsformer, hun vindes

¹³ Manufakturen: overgangsfase mellem håndværk og fabriksindustri, hvor et stort antal håndværkere samledes under samme tag, men i modsætning til moderne fabriksindustri blev der ikke anvendt maskiner.

for og formes ideologisk af den proletariske verdensanskuelse, og til sidst kommer hun til de højeste former for kamp og politisk organisering og inkorporerer sig, ved sine bedste repræsentanter, i arbejderklassens partis rækker, for at tjene folket med alle de kampformer og -fronter som arbejderklassen organiserer og leder gennem sin politiske fortrop. Denne politiseringsproces, som kun proletariatet er i stand til at skabe, og den nye type af kæmpende kvinder der frembringes, har konkretiseret sig i mangfoldige og glørværdige kvindelige kæmpere, hvis navne er indskrevet i historien: Luisa Michel¹⁴, N. Krupskaja¹⁵, Rosa Luxemburg¹⁶, Liu Ju-lan¹⁷ og andre hvis mindre bevares af folket og proletariatet.

For marxismen, i dag som i går, er kvindens politisering nøglespørgsmålet til hendes frigørelse, og klassikerne skænkede hende speciel opmærksomhed. Marx lærte os:

»Enhver der kender noget til historien ved at de store sociale forandringer er umulige uden det kvindelige gæringsstof. Det sociale fremskridt kan nøjagtig måles ud fra det svage køns sociale stilling.« (Brev til Kugelmann, 1856)

Og for Lenin er kvindens deltagelse meget mere uopsættelig og betydningsfuld for revolutionen:

»Erfaringen fra alle frigørende bevægelser bekræfter at **revolutionens succes afhænger af i hvor høj grad kvinden deltager.**« (*Fremhævingen er vor.*)

Således, klassekampens udvikling og dens forøgede skærpelse for hver dag der går, samtidig med at den revolutionære kamps konkrete sociale forhold, under imperialismens betingelser, mere bydende fremfører og kræver kvindens politisering. Derfor kaldte Lenin, midt under Første Verdenskrig og ved at se arbejderklassens fremtidige kampe til hvilke man skulle forberede sig, til at kæmpe for:

»Afskaffelsen af alle begrænsningerne uden undtagelse af kvindens politiske rettigheder i sammenligning med mandens. At forklare masserne den særlig bydende nødvendighed af denne omformning, på et tidspunkt hvor krigen og knapheden foruroliger folkemasserne og vækker interesse og opmærksomhed for politik, især blandt kvinder.«

Og han forelagde:

»...det er nødvendigt at vi fuldt ud udvikler systematisk arbejde blandt disse kvindelige masser. Vi må uddanne de kvinder som det er lykkedes os at trække ud af passivitet, vi må rekruttere dem og bevæbne dem for kampen, ikke bare proletarkvinderne der arbejder på fabrikkerne eller slider i det derhjemme, men også bondekvinderne og kvinderne fra småborgerskabets forskellige lag. De er også ofre for kapitalismen.«

Med disse ord krævede Lenin kvindernes politisering, kampen for at kræve deres politiske rettigheder, nødvendigheden af at forklare masserne om uopsætteligheden af kvindernes politiske inkorporering, nødvendigheden af at arbejde med dem, uddanne dem, organisere og forberede dem til alle kampformer. Endelig understregede han at man skal orientere sig mod arbejderkvinderne, men uden at glemme bondekvindernes betydning, og huske på de forskellige klasser eller lag af kvinder der lider under udbytningen, eftersom de alle kan og skal mobiliseres for folkekampen.

Ud fra det der er blevet redegjort for, kan det ses at kvindens politisering er blevet fremført af marxismen siden dens begyndelse, og at kvindens kamp forstås som solidarisk med arbejderklassens kamp. Endvidere sagde Bebel¹⁸ i forrige århundrede at »kvinden og arbejderen har sin stilling som undertrykte tilfælles«, og den Socialistiske Kongres i 1879 proklamerede

¹⁴ Luisa Michel: (1830-1905): kvindelig revolutionær og en af lederne af Pariserkommunen.

¹⁵ N. Krupskaja (1869-1939): fremtrædende skikkelse i Sovjetstaten, et af de ældste medlemmer af Sovjetunionens Kommunistiske Parti, Lenins hustru og nære medarbejder.

¹⁶ Rosa Luxemburg (1871-1919): medstifter og ledende medlem af Tysklands Kommunistiske Parti, blev myrdet af den tyske socialdemokratiske regering.

¹⁷ Liu Ju-lan: kammerat fra den kinesiske revolution.

¹⁸ August Bebel (1840-1913): medstifter af det Socialdemokratiske Arbejderparti i 1869, der senere blev til det Tyske Socialistiske Arbejderparti (SPD), som han blev formand for.

kønnenes ligestilling og nødvendigheden af at kæmpe for den, og gentog solidariteten mellem den revolutionære kvindebevægelse og arbejderklassens kamp. Eller som Kina proklamerer i dag med større nøjagtighed, følgende Mao Tsetungs tese:

»Kvindens frigørelse er en del af proletariatets frigørelse.« (*Peking Review*, nr. 10, 1972.)

Dette fører os til at stille spørgsmålet: HVORDAN SKAL KVINDES FRIGØRELSE OPNÅS?

Ved at undersøge det kapitalistiske samfund og der hvor udbytningen og undertrykkelsen generelt hersker, beviste Engels at elendigheden, uligheden og underkuelsen eksisterer blandt menneskene og han fremhævede kvindespørgsmålet ved at præcisere: »Tingenes tilstand når det angår lighed mellem mand og kvinde, er ikke bedre end deres lovbestemte ulighed, som vi har arvet fra tidligere sociale forhold, dette er ikke grunden til kvindens økonomiske undertrykkelse, men følgevirkningerne.« Og han fortsatte: »Kvinden kan ikke frigøres medmindre hun spiller en mærkbar stor social rolle i produktionen, og kun ubetydeligt er knyttet til husholdningsarbejdet. Og dette har kun været muligt med den moderne industri, som ikke bare i stor stil giver plads til kvindearbejde, men som på ødelæggende vis kræver det.«

Denne konstatering af Engels, trukket ud af sin sammenhæng og uden at den sættes i forbindelse med andre konstateringer fra samme værk »*Familiens, statens...*« anvendes af nogle pseudomarxister der forvansker tingene, og fordrejer marxismens idéer ved at hævde, at det er tilstrækkeligt med kvindens inkorporering i den økonomiske proces til at hendes frigørelse vil finde sted. Engels forelægger at kvindens inkorporering i den produktive proces er en betingelse, det er på denne basis at kvinden handler til gavn for sin frigørelse, og kræver at gøre en ende på husholdningsarbejdet, der lægger beslag på og opsluger kvinderne. For Engels indebærer dette at ødelægge privatejendommen over produktionsmidlerne og udvikle storproduktionen, baseret på den sociale ejendom til produktionsmidlerne. Det er godt at have fuld klarhed om Engels' tese, gentager vi, for i dag forsøger man at søge tilflugt i denne klassiker, for at forvrænge det marxistiske standpunkt om kvindespørgsmålet, og til fordel for de udbytende klasser prædike: den simple og formildende deltagelse af kvinden i den økonomiske proces, og skjule roden til kvindeundertrykkelsen, som er privatejendommen, og se bort fra den sociale storproduktion grundet på ødelæggelsen af privatejendommen.

Klassikerne forudså, som i andre tilfælde, denne forvanskning og analyserede spørgsmålet om hvorvidt kvindens inkorporering i den produktive proces, som kapitalismen indledte, er i stand til virkeligt at gøre mænd og kvinder lige. Det kortfattede og kraftfulde svar, blev endnu engang givet af Mao Tsetung i '50'erne: »Ægte lighed mellem mand og kvinde kan kun opnås i den socialistiske omformningsproces af hele samfundet.«

Lenin undersøgte kvindens situation under det borgerlige demokrati og sammenlignede den med hendes situation under proletariatets diktatur; en analyse der førte ham til at fastslå: »Repræsentanter for alle befrielsesbevægelser i Vesteuropa har for længe, længe siden — og ikke gennem årtier, men århundreder — stillet krav om at afskaffe disse forældede love og lovmæssigt ligestille kvinden med manden. Men ikke en eneste af de demokratiske stater i Europa, ikke en eneste af de mest fremskredne republikker, har formået at gennemføre det, **fordi der hvor kapitalismen er, der hvor privatejendommen til jord, til fabrikker og virksomheder er bevaret, der hvor kapitalens magt er bevaret, forbliver privilegierne mændenes.**«

»Sovjetmagten, det arbejdende folks magt, har lige fra de første måneder af sin eksistens gennemført den mest kategoriske revolution i den lovgivning der berører kvinden. Af de love, der satte kvinden i en underordnet stilling, har sovjetmagten ikke ladet sten på sten tilbage. Jeg taler netop om disse love, der specielt udnyttede kvinders svagere stilling, og satte hende i en ikke-ligeberettiget, og ofte endda ydmygende stilling, dvs. lovene om skilsmisse og børn født uden for ægteskab og om kvinders ret til at stævne barnefaderen for underholdsbidrag.« (*Om opgaverne for den kvindelige arbejderbevægelse i Sovjetrepublikken.*)

Ud fra denne sammenlignende analyse kan konklusionen udledes, at det kun er revolutionen som bringer arbejderklassen, i alliance med bondestanden, til magten, der er i stand til at sanktionere virkelig juridisk lighed mellem mand og kvinde, og endvidere at efterkomme den. Imidlertid, som samme Lenin lærte os, så er denne virkelige juridiske lighed som revolutionen indleder, ikke andet end starten på en lang kamp for den fuldstændige og komplette lighed i livet mellem mand og kvinde:

»Men jo renere vi rensner grunden for de gamle borgerlige loves og institutioners skrammel, des klarere bliver det os, at dette kun er at rydde grunden til en ny bygning, men endnu ikke bygningen selv.«

»Kvinden er stadig **husslave**, trods alle frigørende love, for hun kues, kvæles, sløves, nedværdiges af den **lille husførelse**, der lænker hende til køkken og barnekammer og udmarver hende ved et indtil barbari uproduktivt, småtskårent, enerverende, fordummende, sløvende arbejde. Vendingen **frigørelse af kvinden**, vil først virkelig begynde i landet, når og hvor der tages fat på en massekamp (ledet af proletariatet, der sidder inde med statsmagten) mod denne lille husførelses økonomi, eller mere præcist, når deres **masseomformning** begynder, i en socialistisk stordriftsøkonomi.« (*Et stortilet initiativ; det fremhævede er fra originalen.*)

På denne måde besvarede Lenin og Mao Tsetung på foregribende vis de opportunistiske forvanskninger og pseudoudviklinger af marxismen, som i dag forsøger at fordreje Engels' teser og forplumre arbejderklassens standpunkt om kvindespørgsmålet.

Marxismen forstår kampen for kvindens frigørelse som en lang, men sejrrig kamp:

»Det er en langvarig kamp, der kræver grundlæggende omformning af såvel samfundsmæssig teknik som skikke. Men det er en kamp, der vil slutte med kommunismens fuldstændige sejr.« (*Lenin, Til Arbejderkvindernes Internationale Dag.*)

I essensen viser det foregående den kampidentitet der er mellem den revolutionære kvindebevægelse og arbejderklassens kamp for opbygningen af et nyt samfund; og desuden tjener det til at forstå betydningen af de ord som Lenin indprentede, da han kaldte arbejderkvinderne til at udvikle de institutioner og midler som revolutionen satte til deres rådighed:

»Vi siger, at arbejdernes frigørelse skal være arbejdernes eget værk, og på præcis samme måde skal også de **KVINDELIGE ARBEJDERES FRIGØRELSE VÆRE DE KVINDELIGE ARBEJDERES EGET VÆRK**« (*Om opgaverne...*)

Dette er marxismens centrale teser om spørgsmålet om kvindens frigørelse, politisering og stilling; standpunkter som vi for størstepartens del har foretrukket at videregive gennem citater fra klassikere, eftersom disse forelæggelser ikke er tilstrækkelig kendte og fordi de desuden er blevet mesterligt, skarpt og klart udtrykt af sine egne forfattere, hvilket fritager os fra opgaven, at forsøge at lave en ny udarbejdelse, navnlig når vi tager deres fulde og komplette gyldighed i betragtning. De forsøg der er i dag på at forvanske marxismens standpunkter vedrørende kvindespørgsmålet, kræver på den anden side også at udbrede klassikernes egne ord.

Endelig er det absolut nødvendigt, selvom det kun er for at nævne det, at notere at Marx, Engels, Lenin og Mao Tsetung forelagde tesserne og kvindens frigørelse og ikke om kvindens befrielse, som det kan konstateres i de afskrevne citater. Om dette emne rækker det at sige, at analysen af kvindens stilling gennem historien, viser hende som underkastet af formynderskab og i en situation hvor hun er underkuet af manden. Dette gør kvinden til et væsen, der selvom hun tilhører den samme klasse som sin ægtemand, eller den mand hun er tilknyttet, befinder sig i en situation af underlegenhed overfor ham, en fornædning som lovene velsigner og påtvinger. I overensstemmelse med denne situation af undervurdering, kan vi i historiens lange løb se hvordan kvinden har krævet sine rettigheder for at opnå en formel lighed med manden under kapitalismens herredømme, og hvordan det kun er den sejrrige revolutionære kamp, under ledelse af proletariatet, der er i stand til at fastsætte og opfylde en virkelig juridisk lighed mellem manden og kvinden, selvom, som vi har set, den fuldstændige lighed i livet, som Lenin sagde,

vil udvikle sig efterhånden som den socialistiske storproduktion udfolder sig. Disse simple observationer viser nøjagtigheden af tesen om kvindens frigørelse, der forstås som en del af proletariatets befrielse. Hvorimod tesen om kvindens befrielse historisk opstår som en borgerlig tese, i hvis inderste skjuler sig en konflikt mellem mand og kvinde på grund af kønnet, som tilslører roden til kvindens undertrykkelse. I dag kan vi se hvordan kvindbefrielsen mere og mere afsløres som borgerlig feminisme, og at den sigter mod at splitte folkebevægelsen ved at adskille de kvindelige masser fra den, og at den hovedsageligt søger at sætte sig imod udviklingen af kvindebevægelsen under vejledning og ledelse af arbejderklassen.

II. KVINDESPØRGSMÅLET HOS MARIÁTEGUI

For 50 år siden forstod Mariátegui, med sit skarpe historiske fremsyn, betydningen af kvindespørgsmålet i landet og dets perspektiv (»De første feministiske skælv er latente i Peru...«); han dedikerede to af sine værker til dette spørgsmål: »Kvinden og politikken« og »Feministiske krav«, foruden mange andre bidrag fundet i hans skrifter. Det er uundværligt at selv vende tilbage til denne kilde, for i den vil vi finde den peruvianske arbejderklassens standpunkt om kvindespørgsmålet; ydermere, fordi dette spørgsmål er et lidet kendt og undersøgt aspekt af Mariáteguis værk.

José Carlos Mariátegui lærte os: »I vor tid kan samfundslivet ikke studeres uden at undersøge og analysere dets grundlag: familiens organisation, kvindens stilling.«; og i at undersøge den opblomstrende peruvianske kvindebevægelse sagde han: »Mænd som er følsomme over for vor tids store følelser kan ikke og bør ikke føle sig uden for eller være ligeglade med denne bevægelse. Kvindespørgsmålet er en del af menneskespørgsmålet.«

Så lad os tage i betragtning, at arbejderklassen i dette land fra begyndelsen af dens politiske fremkomst var opmærksom på kvindens stilling, etablerende gennem sit store perspektiv sit standpunkt om kvinder, såvel som at give kampstøtte til kvindekampe, som påvist af tekstilarbejdernes og chaufførernes solidaritet med de kvindelige arbejdere hos A. Field Co. i 1926.

Hvilken kvindelig udvikling tiltrak en så akut opmærksomhed? Kvindernes stilling i landet led under en bemærkelsesværdig forandring, især i dette århundrede og mere specifikt efter de to verdenskrige. Mens bondekvindens stilling forandrede sig langsommere, så oplevede hendes arbejder- og professionelle søstre hurtigere og mere dybtgående forandringer. Det er åbenlyst, at kvindernes tilstedeværelse i vort samfund har erobret endnu mere vidtgående positioner.

I sidste århundrede fremhævede Clorinda Matto de Turners, Mercedes Cabello de Carboneras og Margarita Praxedes Muñoz' handlinger og litterære værker kvindens tilstedeværelse i forhold til en baggrund med millioner af bønder, arbejdere og andre kvinder, som, selvom de var anonyme, led under en streng social undertrykkelse med feudale rødder. Det forrige århundredes peruvianske kvinde havde minimal adgang til uddannelse, og når hun fik lov til at tage videregående uddannelse, vil uddannelsesnormer for hende etablere et udvandet pensum, som kunne sammenlignes med den sidste grundskoleklasse for mandlige elever, plus nogle af de videregående semestre som disse senere ville modtage undervisning. Afskaffelsen af kvindelig skoling vises klart af den kendsgerning, at selvom der fandtes private institutioner som sørgede for eller forberedte studerende på at gå på universitetet, var det ikke før 1928 at Limas Nationale Kvindeskole åbnede sine døre i Lima; indtil da fandtes der ingen sådan skole i hovedstaden. Det er godt at lægge mærke til, hvordan nogle kvindelige lærere sidst i sidste århundrede bekymrede sig om kvinders uddannelse, og foreslog en fornyelse af denne: et krav om at overvinde det fejlagtige begreb om at »kun uddanne dem til ægteskabet, hvilket leder en til at tro, at det er den eneste mening med livet«, at deres uddannelse ikke skulle være i hænderne på nonner, som fordi de har forladt verden ikke er i stand til at forme gode kvinder, og at vi har brug for at gøre en ende på misforståelsen at den enlige eller gifte kvinde, der arbejder uden for hjemmet, oplever en social degeneration; samtidig forlanger de og skaber nye uddannelsescentre. Teresa Gonzalez de Fanning var ekstraordinær i dette aspekt.

På lignende vis var universitetsuddannelserne lukkede for dem, deres tilstedeværelse på universitet blev ikke bemærket før 90-erne, og det var ikke før 1908 at kvinder fik myndighed til at blive optaget på og søge eksamen på Universitetet og udøve professionerne. Kvindeforagten og deres sociale tilsidesættelse ses således tydeligt i uddannelsen. Imidlertid oplever kvinder med forandringerne i det 20. århundrede en stigning i deres muligheder for at studere og arbejde som fagfolk, og de fleste finder arbejde som lærere. Kun efter Anden Verdenskrig ses en diversificering af kvinders karrierer. Kvindelige akademikere, som tidligt i århundredet kunne tælles på én hånd, udgør nu næsten 30% af landets akademikere.

Men hvad virkelig kommer til at betyde en dybtgående, yderliggående og vidtrækkende forandring, er inddragelsen af kvinder i fabriksproduktionen. Proletariseringen af den peruvianske kvinde begyndte i dette århundrede, hånd i hånd med introduktionen af maskineri og udviklingen af den bureaukratiske kapitalisme. Vi ser i vort miljø, med dets specifikke betingelser, situationen beskrevet af Marx og som vi citerede foroven, med den produktive inddragelse af kvinder som arbejdere åbner den proletariske politiseringsproces op for Perus kvindelige masser. Kvindernes deltagelse i fagforeninger begynder, kvinder går ind i kampen for lønninger, den otte timers arbejdsdag og arbejdsvilkår; de deltager i folkekampe sammen med andre arbejdere i aktioner imod de høje leveomkostninger og prisstigninger, som udvikler deres ideologiske forståelse, og endelig bliver landets kvinder midt i revolutionær kamp politiske kæmpere for arbejderklassen.

Processen med den peruvianske kvindes politiske udvikling, parallel med deres inddragelse i arbejdet, gav betydelige opnåelser for landets klassekamp i første tredjedel af dette århundrede, blandt hvilke milepæle vi må fremhæve landbrugsarbejdernes kamp for den otte timers arbejdsdag i Huaral, Barranca, Pativilca og Huacho, hvor fem kvindelige arbejdere gav livet i 1916, og med deres blod forseglede deres tilknytning til klassen. Ligesom vi fremhæver deres deltagelse i enorme aktioner imod prisstigninger og de høje leveomkostninger i maj 1919, aktioner hvor kvindelige arbejdere organiserede en kvindekomite for at kanalisere deres støtteaktioner, og blev enige om: »At opfordre alle kvinder, uanset klasse, til at samarbejde med deres aktion til forsvar for peruvianske kvinders rettigheder.«; i denne store kamp stod kvinder ansigt til ansigt med politistyrker under deres møde den 25., hvor de efter at have overvundet den blodige politiundertrykkelse, proklamerede følgende konklusioner:

»Kvinderne i Lima, nabobyerne og bønderne mødtes til det store offentlige møde søndag den 25. maj 1919 i Neptuns Park, under hensyntagen til:

at det ikke længere er muligt at tolerere den elendige situation, som folket er blevet reduceret til under de høje priser på dagligvarer og husleje og alle livsfornødenheder;

at peruvianske kvinder, såvel som kvinder i alle civiliserede lande, har forstået deres høje mission at gribe ind i løsningen af de økonomiske og sociale problemer, der påvirker dem;

Er blevet enige om:

1. At tilslutte sig konklusionerne fra folkemødet på Alameda de los Descalzos den 4. maj.
2. Hvis disse konklusioner ikke accepteres, proklamér en generel kvindestrejke i alle industrigrene, lad Mændenes Komite for Sænkning af Leveomkostningerne beslutte datoen.« (Martínez de la Torre, *Noter til en marxistisk opfattelse af Perus sociale historie*, Bind I, Lima 1947. Vor fremhævning.)

Endnu et kapitel i denne kvindekampens historie blev udkæmpet af Socorro Rojo mod Sánchez Cerror-diktaturets forfølgelse, undertrykkelse, fængsling og blodpolitik, en kamp til forsvar for folkets, især proletariatets, rettigheder og friheder.

I disse kampe fremhæves ud over politiseringen af kvinder, eller mere strengt som et indeks for et korrekt perspektiv, må det fremhæves, at de kvindelige masser i dem udkæmpede deres aktioner tæt knyttet med folkets interesser, som er deres egne, og i direkte enhed med og til støtte for arbejderklassens kampe, som er deres klasse.

Sammenfattet kendetegnes den vej, ad hvilken Perus kvinder har faret i dette århundrede og i den sidste del af sidste århundrede, af deres vidtrækkende inddragelse i produktion og under bureaukrat-kapitalismen fremskubbet af den nordamerikanske imperialisme og af deres stigende adgang til uddannelse, især på universitetet. Disse er den basis, på hvilken landets første feministiske drivkræfter vil klækkes, et fænomen som Mariátegui beskrev som følger:

»Feminismen er ikke dukket op i Peru på kunstig eller vilkårlig vis. Den er opstået som resultat af de nye former for kvinders intellektuelle og manuelle arbejde. De kvinder, der har sande feministiske meninger, er de kvinder som arbejder, de kvinder som studerer. Den feministiske opfattelse trives blandt kvinder med intellektuelt arbejde og legemligt arbejde: professorer, universitetsstuderende, arbejdere. Den finder et gunstigt miljø for sin udvikling i universitetets klasseværelser, som tiltrækker flere af Perus kvinder hver eneste dag; og i fagforeningerne, hvor fabrikskvinder går med og organiserer med de samme rettigheder og pligter som mænd. Udover dette har vi dilettanternes feminisme, småpedantisk og småmundæn. For feminister af denne slags gør feminismen til en simpel litterær øvelse, til en modesport.« (Feministiske krav; vor fremhævning.)

Det er på denne basis, at Mariátegui uddybede det peruvianske proletariats standpunkt om kvindespørgsmålet, ved at etablere den generelle linje at følge angående dette spørgsmål for hvem end der ønsker at gå frem fra et marxistisk synspunkt. Lad os se på de grundlæggende spørgsmål fra dette standpunkt.

1. Kvindens stilling

Udgangspunktet for studiet af kvindespørgsmålet ud fra det peruvianske proletariats synspunkt, kræver at tage i betragtning, at Mariátegui i dette land repræsenterer anvendelsen af marxismen-leninismens almenyldige sandhed til de materielle betingelser i et tilbagestående og undertrykt land, en anvendelse som leder ham til at videnskabeligt fastlå vort samfunds halvfeudale og halvkoloniale karakter, midt i hvilket en national-demokratisk revolution har udviklet sig siden 1928, gennem en lang og bugtet proces, hvis højere etape stadig afventes. Dette er substansen og vejledningen i Mariáteguis tænkning; og på baggrund af disse betragtninger må vi behandle alle de problemer og politikker han etablerede, blandt dem hvad der er relevant med hensyn til kvindespørgsmålet.

Mariátegui tager således udgangspunkt i det peruvianske samfunds halvfeudale og halvkoloniale karakter for at bedømme kvindens stilling. Dette indebærer allerede, at han fra begyndelsen afviser den forældede teori om »kvindelig natur«, idet han opfatter kvinder som en stilling eller tilstand, der stammer fra strukturen i det samfund, de opererer i, og fremhæver den dynamiske, skiftende karakter af situationen. ud af den transformerende rolle, som arbejde har i kvinders tilstand med hensyn til social placering og idé om det. Det følgende afsnit er meget udtrykfuldt angående dette og andre punkter.

»Desuden, hvis det borgerlige demokrati ikke har virkeliggjort feminismen, har det uvilligt skabt betingelserne og de moralske og materielle præmisser for dens virkeliggørelse. Det har værdsat kvinden som et produktivt element, som en økonomisk faktor, ved at gøre mere intensiv og udbredt brug af hendes arbejde hver dag. Arbejdet forandrer radikalt det kvindelige sind og ånd. Kvinden opnår gennem sit arbejde en ny opfattelse af sig selv. I oldtiden dømte samfundet kvinden til ægteskab og til at være elskerinde. I dag dømmer det hende fremfor alt til arbejde. Denne kendsgerning har forandret og hævet kvindens stilling i livet.« Så det forbliver klart for det peruvianske proletariat, at det er samfundet som giver kvinden hendes stilling, og ikke en eller anden skæbnesvanger natur; at den kvindelige stilling er foranderlig og at det er arbejdet som medfører et stort spring i kvindens stilling og selvforståelse. Dette er Mariáteguis udgangspunkt, samtidig går det imod den biologiske reduktion af kvinden til en simpel fødemaskine, og går imod de rosenrøde myter, som på snedigt tjener til at forstærke deres undertrykkelse: »Forsvaret af hjemmets poesi er i virkeligheden et forsvar af kvindens trældom. Langt fra at ædle og ære kvindens rolle, så nedværdiger og reducerer det hendes rolle. (...)

Kvinden er mere end en moder og et hunkønsvæsen, ligesom manden er mere end et hankønsvæsen.« (De sidste to afsnit tilhører *Feministiske krav*, vor fremhævning.)

Ved at udvikle tesen om den sociale rod til den kvindelige stilling, fremsætter Mariátegui forskellen mellem latinske og saksiske kvinder, etablerende den forårsagende forbindelse mellem feudal baggrund og hver kvindes temperament og forskelle: »**Latinaen**¹⁹ lever mere sparsomt, med mindre lidenskab. Hun har ikke den higen efter sandhed. Især den spanske kvinde er meget forsigtig og praktisk. Waldo Frank definerede hende præcist og med beundringsværdig nøjagtighed: »Den spanske kvinde« — skrev han — »er pragmatisk i kærligheden. Hun betragter kærlighed som et middel til at skabe børn til himlen. Intet sted i Europa findes der en mindre sensuel, mindre amourøs kvinde. Som pige er hun køn; det friske håb farver hendes kinder og forstørre hendes sorte øjne. For hende er ægteskabet den højeste tilstand, hun kan stræbe efter. Når hun først er gift, forsvinder denne iboende vårens kokethed som en årstid i hende — på et øjeblik bliver hun dømmende, fed og moderlig.«» (Signos y Obras, Rahab af Waldo Frank)

Hvad der blev sagt om den spanske kvinder gælder naturligvis også for den latinamerikanske kvinde, og dermed kvinden i dette land, og det viser at den kvindelige mentalitet skabt af den oldgamle og nuværende halvfeudale baggrund, stadig ikke er overvundet. Men udover dette, analyserende relationerne mellem imperialismen og de undertrykte lande i Amerika, fremhæver Mariátegui den fremmedgørende mentalitet, som Yankee-herredømmet påtvinger den kvindelige mentalitet: »Limas borgerskab fraterniserer med Yankee-kapitalisterne, og endda med deres lavere ansatte, i Country Club'en, til tennis og på gaderne. Yankee kan gifte sig uden noget problem som følge af race eller religion med den kreolske *señorita*, og hun føler ingen skrupler af national eller kulturel art i at foretrække ægteskab med et individ af den invaderende race. Og ej heller middelklassepigens føler nogen skrupler i dette henseende. »Huachafita'en«, som er i stand til at indfange en Yankee ansat af Grace Corporation eller Foundation, gør det med en vis tilfredshed; hun har hævet sin sociale stilling.« (Anti-imperialistisk synspunkt)

Således karakteriseres kvindernes stilling i vort samfund som kvindens trældom, den halvfeudale og halvkoloniale sociale rod, enhver fortolkning næret af den såkaldte »underlegne kvindelige natur« afvises.

På denne basis fortsætter Mariátegui til den materielle analyse af peruvianske kvinder som tilhørende de forskellige klasser; han beskriver mesterligt arbejderkvinden: »Hvis ungdommens masser udbyttes så grusomt, lider proletariske kvinder under ligeværdig eller værre udbytning. Indtil for ganske nylig blev den proletariske kvindes arbejde begrænset til aktiviteter i hjemmet. Med den fremskridende industrialisering går hun ind i konkurrencen på fabrikken, i butikken, i firmaet osv. ... Således ser vi hende i tekstilfabrikker, kiksefabrikker, vaskerier, emballage- og papkassefabrikker, sæbefabrikker osv., hvor hun udfører det samme arbejde som den mandlige arbejder, fra at arbejde med maskineriet til de laveste arbejdsopgaver, og hun tjener altid 40-60% mindre end manden. Samtidig med at kvinderne trænes til at udføre industrielt arbejde, trænger de også dybt ind i kontorene, varehusene osv., hvor de altid konkurrerer med mænd og til stor gavn for industriselskaberne, som oplever et mærkbart fald i lønninger og en umiddelbar forøgelse af profitten. I landbruget og minerne finder vi den proletariske kvinde i åben konkurrence med mændene, og hvor end vi ser hen, finder vi store masser af udbyttede kvinder, der yder deres tjenester i alle former for aktiviteter. ... I vor sociale kampproces har proletariatet måtte fremsætte specifikke krav til deres forsvar. Tekstilfagforeninger, som indtil nu har udvist den største interesse for dette spørgsmål, men ikke som de eneste, har strejket mere end én gang med det mål, at gennemtvinge overholdelse af sådanne reglementer, som kapitalisterne imod loven simpelthen nægter at indføre; vi har nogle kapitalister (såsom arbejderens »ven«, hr. Tizon y Bueno), som ikke har tøvet med at betragte det som en »overtrædelse« at en kvindelig arbejder blev gravid, for hvilken »overtrædelse« hun blev fyret for ikke at følge lovens påstande. På

¹⁹ Den latinamerikanske kvinde, O.A.

kiksefabrikken er udbygningen af kvinden ækel.« (CGTP-manifestet²⁰ til landets arbejderklasse, Kvindespørgsmålet; et dokument redigeret under Mariátegui's ledelse).

Er dette en gyldig beskrivelse? Ja; i essensen forbliver arbejdernes situation den samme: den bredeste udbygning i endnu flere industrigrene, i nogle af hvilke den i sandhed er skrækindjagende; brugen af kvindeligt arbejde for at sænke lønninger, baseret på at deres lønninger er lavere end dem udbetalt til mandelige arbejdere; manglende overholdelse af love, der gavner kvinder, og skjulte anti-arbejder standpunkter hos proletariatets falske ven. Noget andet meget aktuelt, er behovet for at støtte de kvindelige arbejderes fremskridt.

På lignende vis går Mariátegui videre til at undersøge den indfødte bondekvindes stilling, om hvem han siger, at hun sammen med sin ægtefælle og sine børn tvinges »til at udføre umotiverede ydelser for ejerne og deres familier, såvel som for myndighederne«; deres elendige stilling og sociale placering har en rod: latifundium og livegenskabet.

Hvad angår småborgerskabet, ud over at påpege trængslerne hos denne klasses kvinder, hjælper analysen af grundskolelærerne Mariátegui med at etablere, hvordan det sociale miljø, nærværet med folket og deres fuldtidshengivenhed til at undervise, ændrer deres tilgang og ånd; det åbner dem op, så man i dem lettere kan se »idealerne hos den nye sociale Stats smede«, eftersom: »Intet forener dem med det kapitalistiske regimes interesser. Hendes liv, hendes fattigdom, hendes arbejde, knytter hende til de proletariske masser.« Han foreslår at adressere dem, eftersom »fortroppen i deres rækker vil rekruttere flere og bedre elementer«.

2. Kvindekampens historiske baggrund

Som vi har set, inddrager industrialiseringen for Mariátegui kvinden i arbejdet og gennem dette omdanner den hendes stilling og ånd. Han påpeger, ligesom klassikerne, betydningen af denne dobbelte situation: »Når kvinden går fremad på sin frigørelses vej igennem et borgerlig-demokratisk terræn, får kapitalisten i bytte for denne kendsgerning billig arbejdskraft, og samtidig en alvorlig konkurrent til den mandlige arbejder.« (Det foroven citerede *Manifest*.) På den anden side, idet han afslører, at den franske revolution indebar nogle elementer af kvindebevægelsen, forsvarer han karakteren Babeuf, fører af egalitaristerne, som han betragter som at have »sat feministiske krav igennem« og som han citerer følgende sobre ord af: »tving ikke dette køn til stilhed, som ikke fortjener ringeagtelse ... Hvis man ikke regner kvinder for noget i sin republik, vil man gøre dem til monarkiets elskere.« og »Dette køn, som mændenes tyranni altid har villet tilsidesætte, dette køn som aldrig har været ubrugeligt i revolutionerne.«

Og ved at afbalancere den franske revolutions bidrag til kvindens frigørelse, sagde han i »Kvinder og politik«:

»Den franske revolution indsatte imidlertid et regime med politisk lighed for mænd, ikke for kvinder. Menneskerettighederne burde snarere være kaldt manderettighederne. Med bourgeoisiet blev kvinder meget mere fremmedgjort fra politik end med aristokratiet. Det borgerlige demokrati var et udelukkende mandsdemokrati. Dets udvikling måtte imidlertid ende med at være yderst gunstigt for kvindernes frigørelse. Den kapitalistiske civilisation gav kvinderne midlerne til at forøge deres evner og forbedre sin stilling i livet.«

Helt præcist blev vi altså præsenteret for, hvad den borgerlige klasse gør for kvinden: selvom det er i stand til at give betingelserne for hendes udvikling, er det ude af stand til at frigøre hende. Mariátegui vidste dette meget vel: hvordan kapitalismen på trods af denne begrænsning og i takt med sin udvikling, åbner dørene til forskellige aktiviteter for kvinder, herunder politik, især i det 20. århundrede, så meget at det er blevet et symbol på dette. Ved at udvikle denne tilgang forsvarer Mariátegui selv mange bemærkelsesværdige kvinder og påpeger og formidler de bidrag, mange kvinder har ydet til poesien, romanlitteraturen, kunsten i almindelighed og til kampen og politik. Således lærer han os hvordan man kan bedømme kvinder fra de forskellige

²⁰ CGTP: De Peruvianske Arbejderes Generalkonføderation

klasser, påpeger deres værd og mangler og angiver hvad der er det hovedsagelige i hvert enkelt tilfælde; og hvad der er vigtigere, fremhævede deres bidrag til kvindens fremskridt.

3. Kvindebevægelsen

Et centralt punkt med stor betydning i dag i Mariáteguis tilgang til kvindespørgsmålet, med hans teser om kvindebevægelsen, hvoraf tre dele er bemærkelsesværdige: feminismen, politisering af kvinden og organisation.

Hvad angår FEMINISMEN, mente Mariátegui, at den opstår »hverken kunstigt eller vilkårligt« blandt os, men at den svarer til inkorporeringen af kvinder i manuelt og intellektuelt arbejde; i dette synspunkt fremhæver han hovedsageligt, at feminismen trives blandt arbejdende kvinder, og påpeger, at universitetsklasseværelser og fagforeninger er et gunstigt miljø for udviklingen af kvindebevægelsen. Da fremsætter han direktivet om at orientere os i retning af disse fronter, for således at fremme mobiliseringen af kvinden. Selvom det må beslattes at en sådan orientering på ingen måde indebærer at ignorere bondekvinderne; eftersom vi må huske, at Mariátegui betragtede bondekvinderne som den vigtigste klasse i vor proces, er bondekvinderne også uden tvivl en front for mobilisering, og endnu mere, hovedkilden som hele kvindebevægelsen såvel som proletariatet ønsker at nå.

I »Feministiske krav« foreslår Mariátegui kvindebevægelsens essens: »Ingen bør blive overrasket, hvis alle kvinder ikke samler sig i én kvindebevægelse. Feminismen har nødvendigvis adskillige farver, forskellige retninger. I feminismen kan tre grundlæggende retninger udskilles, tre væsentlige farver: borgerlig feminisme, småborgerlig feminisme og proletarisk feminisme. Hver af disse feminismer fremsætter sine egne krav på forskellig vis. Den borgerlige kvinde forener feminismen med den konservative klasses interesser. Den proletariske kvinde forener sin feminisme med de revolutionære skares tro på det fremtidige samfund. Klassekampen — en historisk kendsgerning og ikke blot en teoretisk påstand — genspejles på den feministiske scene. Kvinder er ligesom mænd, reaktionære, centriste eller revolutionære, derfor kan alle kvinder ikke kæmpe den samme kamp. I menneskets nuværende panorama adskiller klassen individerne mere end kønnet.«

Dette er essensen af kvindespørgsmålet, hele kvindebevægelsens klassekarakter. Og det skal vi huske på i dag mere end nogensinde, for endnu en gang genoplives kvindeorganisationen; mange grupper opstår, som generelt forbliver tavse eller skjuler klassekarakteren der nærer dem, det vil sige den klasse de tjener, og proklamerer alt fra en forening af kvinder for at forlange deres rettigheder overfor mænd, som om de tjener alle kvinder forenet, uden klassesdeling, for en såkaldt »humanistisk, kristen og solidarisk« social forandring, der går gennem nogle få midlertidige modaliteter med utydelige eller forvirrede klassestandpunkter. Det væsentlige problem er derfor endnu en gang, at sondre klasseroden som hver kvindegruppe, -organisation, -front eller -bevægelse indebærer, at afgrænse standpunkter og etablere hvem de tjener, og om de virkelig er eller ikke er på folkets side.

Disse spørgsmål bringer os til et livsvigtigt problem: efter hvilke principper, hvilke klassekriterier og hvilken orientering skal vi opbygge en kvindebevægelse, der tjener folket. Her er Mariáteguis standpunkt strålende og konkret: »Feminismen, som en ren idé, er i sin essens revolutionær.« Og revolutionær betyder for ham i sin essens proletarisk; således må hele folkekvindebevægelsen, der i teori og i praksis virkelig ønsker at tjene folket, revolutionen, være en kvindebevægelse knyttet til proletariatet, og knyttet til proletariatet betyder i dag, i vores land, at følge Mariáteguis tænkning.

Angående POLITISERINGEN AF KVINDEN. De marxistiske klassikere har altid tillagt stor betydning til dette punkt, for uden det er det umuligt at udvikle kvinders mobilisering og organisering, og uden disse kvinder ikke kan kæmpe side om side med proletariatet for deres egen frigørelse. Efter hans store eksempel har den peruvienske arbejderklasse ligesom

Mariátegui påpeget betydningen af politiseringen af kvinden, og fremhævet at manglen på en sådan politisering tjener reaktionen.

»Kvinderne er for det meste, på grund af deres ringe eller ingen politiske uddannelse, ikke en fornyende kraft i den nuværende kamp, men en reaktionær kraft.« (Figurer og aspekter af verdenslivet.)

Dette er tilstrækkeligt tydeligt, det vi må spørge os selv er dette: Hvad består denne politisering af? For det Kommunistiske Parti grundlægger betød det den beslutsomme og kampvillige inddragelse af kvinder i klassekampen, deres mobilisering sammen med folkets interesser, deres integration i klasse- og folkeorganisationerne, deres dannelse i arbejderklassens ideologi, og alt dette i tilslutning med, under vejledning og ledelse af proletariatet. Sammenfattet, at inddrage kvinder i politik, i klassekamp, under ledelse af arbejderklassen.

Angående ORGANISERINGEN AF KVINDEN. Marxisme lærer os, at for at stå over for sine fjender og kæmpe for sine klasseinteresser, har proletariatet intet andet våben end dets organisation; dette princip anvendes på folket, der kun er stærkt hvis det organiseres, og derfor også for kvinderne, som kun kan kæmpe succesfuldt når de er organiserede.

Som en »dømt og tilstået marxist« anvendte Mariátegui disse principper kreativt. Han var særligt opmærksom på at organisere de kvindelige arbejdere, som det fremgår af, indholdet af det førnævnte »CGTP-Manifest«:

»Al denne ophobning af »katastrofer«, der tynger ned på den udbyttede kvinde, kan ikke løses undtagen på grundlag af øjeblikkelig organisering. På samme måde som fagforeningerne skal opbygge deres unge kadre, må de skabe deres kvindesektioner, hvor vore fremtidige kvindelige militanter vil blive uddannet.«

Mariátegui udtrykte samme bekymring da den førnævnte Konføderation under hans vejledning forberedte sig på at danne en Permanent Kvindekommission på niveau med Eksekutivkomiteen. Desværre er disse retningslinjer ikke blevet overført til praksis på korrekt vis; den er forblevet en rent bureaukratisk fagforeningsstilling, ved navn »kvindelige anliggender« eller en lignende udnævnelse, når den overhovedet findes, uden organisatorisk at imødegå kvindesektionerne af fagforeningerne, og dermed forbliver en uafsluttet opgave.

Senere i marts 1930 godkendte det Kommunistiske Parti følgende forslag:

»For det første. Skabelse af et Provisorisk Sekretariat til organisering af socialistisk ungdom, under Partiets umiddelbare kontrol.

For det andet. Skabelse af et Provisorisk Sekretariat til organisering af arbejdende kvinder, under Partiets ledelse og kontrol.

For det tredje Begge sekretariater vil kæmpe for den øjeblikkelige organisering af unge af begge køn, for deres politiske og ideologiske uddannelse, som et forberedende stadium til deres indtræden i P.²¹« (Martinez de la Torre, citeret værk, Bind II; vor fremhævelse.)

Her materialiseres Mariáteguis tese om behovet for at være opmærksom på organiseringen af kvinder, selv på de mest fremskredne politiske niveauer; og hans standpunkt er udtrykt, at organiseringen af kvinder i sidste ende er spørgsmålet om at organisere dem under ledelse og kontrol af arbejderklassen og dets Parti. Sådanne fremsættelser fører til kravet om at stille spørgsmålet, overfor hver eneste kvindegruppe, -organisation, -front eller -bevægelse: Hvilken klasse, hvordan og med hvilket formål organiseres kvinderne?; og tag i betragtning, at disse punkter kun kan løses tilfredsstillende, altså for klassen og folket, ved at vi følger arbejderklassens standpunkter.

Disse tre spørgsmål: feminisme, politisering af kvinder og organisering af kvinder, og tesaerne som Mariátegui etablerede, må studeres og anvendes konsekvent, for kun på den måde kan en ægte Folkekvindebevægelse udvikles.

²¹ Det Kommunistiske Parti

4. Frigørelse af kvinden

Hvad angår dette punkt mener Mariátegui også, ligesom klasserne, at kvinden med kapitalismen og dets industrialisering »marcherer på vejen mod sin frigørelse«, imidlertid opnår hun under dette system ikke engang fuld lighed for loven. Af den grund stræber en konsekvent kvindebevægelse efter at gå længere frem, og på denne vej må den nødvendigvis slutte sig til proletariats kamp. Denne forståelse ledte vort lands store proletariske tænker til at konstatere: »Den feministiske bevægelse fremstår markant i sin solidaritet med den revolutionære bevægelse«; og selvom at feminismen fødtes af liberalismen, kan den kun realiseres med revolutionen:

»Født fra den liberale livsmoder, har feminismen endnu ikke været i stand til at virke under den kapitalistiske proces. Det er kun nu, hvor demokratiets historiske vej når sit slutpunkt, at kvinden opnår mandens politiske og juridiske rettigheder. Og det er den russiske revolution, der udtrykkeligt og kategorisk har givet kvinder den lighed og frihed, som Babeuf og egalitaristerne forgæves hævdede fra den franske revolution for mere end et århundrede siden.« (Feministiske krav)

Og således er det parallelt med opbygningen af et nyt samfund, at den nye kvinde vil opstå, som vil være »væsentlig anderledes end den, som blev formet af den nu nedadgående civilisation«; og disse nye kvinder vil blive hærdet i den revolutionære smeltedigel, og henviser til historiens loftsrum den gamle kvindetype, der er deformeret af det gamle udbytningssystem, som allerede er ved at bryde sammen, for at kvindens sande værdighed opnås.

»Samtidig med at det socialistiske system erstatter det individualistiske system, vil den kvindelige luksus og elegance visne bort... Menneskeheden vil miste nogle luksuriøse pattedyr; men vil i stedet vinde mange kvinder. Fremtidens kvindelige tøj vil være mindre pralende og dyrt; men denne nye kvindes stilling vil være ærefuld. Og det kvindelige livs akse vil gå videre fra det individuelle til det sociale ... En kvinde vil, sammenfattet, være mindre dyr, men mere værd.« (Kvinder og politik)

Ud over disse grundlæggende idéer beskæftiger Mariátegui sig med andre problemer, der er tæt knyttet til især kvinder: skilsmisse, ægteskab, kærlighed osv.; han behandler dem med fin ironi og med skarp kritik tager han standpunkt til dem. Imidlertid, som en god marxist, centrerer han ikke sin opmærksomhed på dem, før han ser dem som hovedspørgsmålet; at gøre sådan er at glemme den hovedsagelige kamp og det grundlæggende mål, samtidig med at man sår forvirring og desorienterer den revolutionære kamp.

Indtil nu har vi fremsat en udlægning af de centrale teser i Mariáteguis tænkning om kvindespørgsmålet, i hvilken vi har brugt mange citater af samme årsag, da vi forelagde de marxistiske standpunkter om emnet.

III. UDVIKL KVINDEBEVÆGELSEN VED AT FØLGE MARIÁTEGUI

1. Mariáteguis gyldighed

Ud fra alt det ovenstående påtvinges en konklusion: Mariáteguis teserne om kvindespørgsmålet, er resultatet af den konsekvente anvendelse af marxismen-leninismen på de specifikke betingelser i et halvfeudalt og halvkolonialt samfund som vort. Om dette er der generelt ingen uenighed og selvom åben tilslutning ikke udtrykkes, vises der i det mindste med tavshed en tilsyneladende accept af denne konklusion. Imidlertid er spørgsmålet ikke, hvorvidt Mariáteguis tænkning var en korrekt anvendelse af marxismen til landet, det centrale problem er: den aktuelle gyldighed er hans tænkning; dette er et emne om hvilket der i dag, samtidig med en

tilsyneladende anerkendelse af Mariátegui, for ikke at angribe hans enorme og stadigt voksende prestige, stilles nogle spørgsmål til hans nuværende relevans; det nævnes, at der er gået mere end 40 år, og behovet for at tage »den kreative udvikling af marxismen for at overgå den« i betragtning, rejses fejlagtigt og forræderisk.

At analysere dette punkt leder os til at betragte, om ikke andet kun kortvarigt, nogle af de standpunkter, der er blevet støttet i dette land angående kvindespørgsmålet. Således håndterede den bemærkelsesværdige og omstridte tænker don Manuel Gonzales Prada dette spørgsmål i sit værk af 1904, »Kirkens slaver«, et værk som nu er inkluderet i »Kampens timer«. Der, imens han udtrykker så vigtige tanker som: »Man kender ikke folket godt uden at have studeret kvinders sociale og juridiske status«, »Mandens moralske niveau måles på hans opfattelse af kvinden; for den uvidende og brutale mand, er kvinden blot et hunkønsvæsen; for tænkeren og den kultiverede mand, er hun en hjerne og et hjerte.«, »Ligesom vi bærer vor faders familienavn, bærer vi vor moders moralske formning...«, »Drivkraften, samfundenes store drivkraft, arbejder ikke larmende på pladsen eller i den revolutionære klub, den arbejder lydløst i hjemmet«, hvilket hjælper os med at centrere vor opmærksomhed på kvindens betydning; på den anden side udtrykker han sådanne opfattelser som: »Kvindens frigørelse, ligesom slavens frihed, stammer ikke fra Kristendommen men fra filosofien.« »I protestantiske nationer finder den kvindelige opstigning sted så sikkert, at den fuldendte frigørelse allerede forudses.«, »Slaver og livegne skylder deres personlige ære til ædle og følsomme personers anstrengelser, den katolske kvinde vil kun blive frigjort gennem mændenes begejstrede handling.« og »I opfattelsernes kamp er der ikke noget mere magtfuld virkemiddel end kærligheden.«

Det ses således, at Gonzalez Prada, mens han påpeger og fordømmer undertrykkelsen af kvinden, den vigtige rolle hun spiller, og behovet for at løse kvindespørgsmålet, og fremsætte frigørelsen af kvinden, selvom han mener roden til problemet er Katolicismen som hersker hos kvinderne, at han tror på den mulige kvindefrigørelse under kapitalismen, og at han centrerer problemet i individet; men hans opfattelser udgør et bidrag, i dette og andre emner, i studiet af kvindens problemer i landet.

Og disse ideer skiller sig mere ud, når vi næsten 30 år senere ser, at Jorge Basadre foreslår: »Gregorio Marañon hævdede at kvindens hovedsagelige rolle er kærlighed; mens mændenes hovedsagelige rolle er at arbejde... Derfor foretrækker små drenge at lege med soldater, et symbol på kamp, på anstrengelser, et iver efter herredømme; mens små piger foretrækker at lege med dukker, allerede moderlige... I kraft af et mandat fra naturen er den kreolske²² kvindes charme, selvom hun ikke er mestiza²³, anderledes fra andre breddegraders kvinder, så anderledes som frugter og grøntsager... Mens mændenes overherredømme på den anden side findes i deres sind og siden det amerikanske sind stadig i høj grad påvirkes af Europa, er manden, i Amerika, underlegen som helhed i forhold til kvinden... Kort sagt, en amerikansk herlighed er tabt eller formindsket.. En berygtet smuk kvinde i Amerika kan, på den anden side, få opmærksomhed overalt.« (Peru: Problemer og Muligheder, Kapitel XI. Her er standpunktet så tydeligt reaktionært, at kommentarer er unødvendige.)

Hvis de herskende klasser i Basadre taler til os om »kvindelig natur« med kærligheden som essens, udtrykker de sig i 1940 også gennem Carlos Miro Quesada Laos som følger:

»Kvindes rolle i der moderne liv er mangfoldig. Vi lever ikke længere i tider — for længst borte — hvor hun formentes arbejde. Lige det modsatte, faktisk. I dag arbejder kvinden på diverse områder... fordi hun har vist, at hun kan arbejde så . Og hvis kvinder i disse opgaver deler forpligtelserne med mænd, er og vil de i andre opgaver altid være bedre end mænd. Og sagen er, at kvinden sætter mange ting ind i livet, som er medfødt for hende. Hun har en moders og sygeplejerskes hænder... Det er feminiteten, som, Gud være lovet, hun aldrig vil miste, på

²² Kreol: En latinamerikaner der er efterkommer af sydeuropæiske indvandrere

²³ Mestizo (maskulin) eller mestiza (feminin): En latinamerikaner der er efterkommer af både indianere og sydeuropæiske indvandrere.

trods af det 20. århundredes krige og revolutionære teorier. Ordet »omsorg« vækker kvinden... Efter at have lavet manden, ... satte Skaberens hende ved hans side for at være hans mage, for at stimulere ham og søde hans liv... For det første må hun adlyde sine forældre, dernæst sin lærer, senere sin husbond og altid pligten.« (*Tre Konferencer*, Lima 1941)

Med Basadre udsætter de udbytende klasser kvindernes arbejde; med Miro Quesada, hvor de har nye krav, ophøjer og forlanger de kvindernes arbejde. Men dybt inde baserer de sig begge på den »kvindelige natur«. Men ikke kun i dette felt opstår disse opfattelser; ukorrekte standpunkter findes også i skrifter og blade, som påstår at være revolutionære og endda marxistiske; vi læser i dem begreber som det følgende:

Hvad angår »meningen med livet«, som deltagelse i »social forandring« vil tillade, forstår vi, at kvinden »slap af med sit eksistentielle problem, da meningen med livet så ligger i den fordel, som hver enkelt kan tilbyde sit eget liv og sin næste gennem sin vilje og indsats« Han beskæftiger sig med emnet »Kvinden og Samfundet«, efter at have forsøgt at opridsse Engels' tese om familiens udvikling, hedder det: »Vi er besat af myten om kvindens underlegenhed. Og heraf opstår behovet for at kvindens befrielse... hendes befrielse kan kun finde sted, når den socioøkonomiske struktur forandrer sig med udviklingen af et nyt samfund.« Dermed fremhæves befrielsen, men ikke dens sociale baggrund, som holdes tvetydig og unøjagtig, og ender med at centrere i at regulere forholdet mellem køn som svar på den nye ideologi. Hvis kvinden er ligestillet eller burde være ligestillet med manden, så ville grundlaget for et sådant forhold være:

a) befri kvinden fra religiøs fremmedgørelse..., b) udøve retten til at vælge hendes partner uden at adlyde fordomme om det mandlige initiativ... c) ikke at forstå kvindens befrielse som synonym for fri kærlighed... og (gudskelov!) d) Da kvinden er ligestillet med manden, må hun ikke forblive adskilt fra politik på grund af påstande om hendes kvindelige stilling... kærlighed, som et udgangspunkt for en social forandring, bør være drivkraften for at ungdommen (mænd og kvinder) kan kæmpe for at opbygge en ligestillet verden uden undertrykkelse eller uretfærdighed.« Og ved at udgive historien: »De arbejdsløses panetón²⁴«, en julehistorie som hurtigt spreder »kvindens gavmildhed« og »mandens selvskhed«, en underhåndsudgave af den »kvindelige natur«: »Senere blev de to spøgelse tavse, hver med deres egne tanker. Kvinden er i sin fortid; manden er i sin fremtid. Kvinden om hvad der må gøres; manden om hvad der må gøres for ham. Én med gavmildhed og én med selvskhed, altid fast i ansigtet, altid kæmpende i deres samvittigheds dybde.« (*Tidsskriftet Mujer* nr. 1 og 2; de har ingen datoer, men blev trykt i 1960'erne). Altså afslører opfattelserne i *Mujer*, på trods af deres tilsyneladende marxistiske og revolutionære poseren, pænt en borgerlig baggrund, og de udtrykker på ingen måde et proletarisk standpunkt angående kvindespørgsmålet.

Hvad viser denne opsummering os? Den hårde, kolde sandhed, at spørgsmålet på ingen måde handler om den tid, standpunkterne er blevet fremsat i, ej heller er problemet »at tage de kreative udviklinger af marxismen i betragtning«; hvad der er centralt er klassestandpunktet som en tilgang baserer sig på. Vi har set et standpunkt fra før Mariátegui, tilhørende Gonzalez Prada, som selvom han gik næsten 30 år forud for Mariátegui indebærer mange positive elementer; såvel som et standpunkt fra Mariáteguis samtid, tilhørende Basadre, som er åbent reaktionært; og til sidst to senere standpunkter, 30 år efter Mariátegui, tilhørende Miro Quesada, som fornyer visse kriterier men stadig er reaktionær, og fra tidsskriftet *Mujer*, med marxistiske farver, som afgjort følger borgerlige standpunkter selvom de præsenteres for os som revolutionære og til tjeneste for kvindens frigørelse.

Hvad er konklusionen? Som vi sagde, er spørgsmålet den klassekarakter, et standpunkt baserer sig på, i dette tilfælde standpunktet om kvindespørgsmålet. Med Mariátegui, den største model for vor arbejderklasse, er det proletariske standpunkt om kvindespørgsmålet etableret. Han lagde basis for den proletariske politiske linje om dette spørgsmål og hans standpunkter er fuldstændig aktuelle, om dette emne såvel som andre, der har at gøre med proletariatets

²⁴ Panetón: En kage der typisk serveres til jul

revolutionære politik i vort land. Derfor kræver udviklingen af en folkekvindebevægelse, i dag mere end nogensinde, en fast og konsekvent følgen af Mariáteguis tænkning, begyndende med en godkendelse af dens gyldighed.

2. Genoptag Mariáteguis vej

Peruvianske kvinders kamp har en lang tradition og proletarernes kamp, forseglede med deres blod, i mere end 50 år. På lignende vis har kvindeorganisationer en lang historie; alligevel begyndte processen med organisering af peruvianske kvinder at udvide sig i 1960'erne, hvilket udpegede et lysende perspektiv, omend et langt og snoet ét.

På nuværende tidspunkt har vi et stort antal organisationer af forskellige udbredelse og niveau; og hvad der er vigtigere ser vi i deres gamle, spirende frø visse tegn, der peger i retning af en ægte folkekvindebevægelse. I dag har vi et Nationalt Kvinderåd med halvtres års historie, baseret på den rådne og forældede teori om »kvindelig natur«; en »Kvinderettighedsbevægelse«, som hejser en feminisme der sigter efter en befrielse fra afhængigheden af mænd; en række af organisationer under dannelse, der støtter det nuværende regime til gavn for dets korporativistiske proces, under Sinamos' vejledning og kontrol og under opfattelsen om »kvinders deltagelse«, en del af deres »demokrati med fuld deltagelse«, som tilslører at roden til kvindeundertrykkelse er privatejendommen og underkuelsen af kvinder der begyndte med den; som, ved at forvrænge vor historie og benytte sig af en lav »vulgær materialisme«, udbreder at »i 1968 begyndte den revolutionære proces, der stræber efter kvindens ægte befrielse med politisk lighed og aktiv deltagelse«, og konkluderer: »det er os, som må skabe de forskellige former for kvindeorganisationer«, gennemsyret af den underhåndede og uærlige borgerlige feminisme. Og en National Folkeforening af Peruvianske Kvinder, en højreopportunistisk organisation, der som sædvanlig oprettede et samarbejdsapparat, helt og aldeles dedikeret til tjeneste for regimet.

Denne forøgelse og organisatoriske reimpuls af kvindemasserne kræver en seriøs undersøgelse af kvindespørgsmålet og en klasseanalyse af de organisationer, der findes eller er under dannelse; så de to felter kan afgrænses, som på andre områder er, de to linjer i kvindespørgsmålet: den kontra-revolutionære linje, kommanderet af imperialismen og middelborgerskabet, og den revolutionære linje, kommanderet af proletariatet og med det som centrum. Det vil hjælpe med den organisatoriske udvikling af folkekvindebevægelsen, som nødvendigvis kræver at dens konstituering sættes fri midt i to-linje kampen, et udtryk for klassekampen og de stridende klassers lignende og modsatrettede interesser. Og selvfølgelig må det ikke glemmes, at der i hver linje findes variationer og forskelle, alt efter klasserne samlet omkring hver linje; derfor består problemet i at etablere de to modsatrettede linjer og, inden for hver enkelt, variationerne og nuancerne, etablere hvilket standpunkt der kommanderer hvilken linje, og, afhængigt af klassen som hver repræsenterer, som giver hver af de stridende linjer en revolutionær eller kontra-revolutionær karakter.

Alt ovenstående fører os til behovet for »at genoptage Mariáteguis vej angående kvindespørgsmålet«, for at tjene dannelsen og udviklingen af en FOLKEKVINDEBEVÆGELSE, forstået som en bevægelse skabt af proletariatet blandt kvindemasserne, med følgende kendetegn: 1. At følge Mariáteguis tænkning; 2. Klassebevidst organisering af masserne; 3. Underlagt demokratisk centralisme.

Opbygningen af en sådan BEVÆGELSE fremsætter to problemer for os: 1. Ideologisk-politisk opbygning, hvilket nødvendigvis indebærer at forsyne den med Principper og et Program; 2. Organisatorisk opbygning, som vi kan tjene ved at danne kerner eller grupper af aktivister for at bære Principperne og Programmet ud blandt kvindemasserne — arbejdere, bønder, fagfolk, universitetsstuderende og gymnasiaster, osv. — De vil arbejde i retning af politiseringen af kvinder, mobilisere dem gennem deres kampe og organisere dem til at følge den politiske kamp, i overensstemmelse med proletariatets orientering og politik.

For at afslutte dette bidrag til undersøgelsen og forståelsen af kvindespørgsmålet, er det relevant at afskrive en Principerklæring og et Program, som i nogen tid har cirkuleret i vor midte, dokumenter som, vi forstår ved at fremhæve deres karakter som igangværende projekter, kan tjene som en brugbar basis for diskussion af den ideologisk-politiske opbygning af den igangværende FOLKEKVINDEBEVÆGELSE.

[...]

April 1975

**CENTRALKOMITE
PERUS KOMMUNISTISKE PARTI**

**Kommunistisk Bibliotek
2024**

maoismen.wordpress.com

maoismen.wordpress.com